

INSIDE CHINA

LIPIEC 2018

波中法律经济研究中心
Polish Research
Centre for Law and
Economy of China

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce drugi z osiemnastu raportów „Inside China”, który stanowi analityczne opracowanie najważniejszych bieżących wydarzeń w Chińskiej Republice Ludowej. W opracowaniu poruszono kwestie dotyczące ochrony środowiska i energetyki, szeroko rozumianej gospodarki, stosunków międzynarodowych, edukacji oraz sportu.

Korzystanie z raportów analitycznych jest niezbędne podczas realizacji zadań publicznych. Nasza publikacja integruje informacje, które nie tylko ułatwiają pracę urzędników, ale także podnoszą jej efektywność. Przygotowany przez nas dokument może być też wsparciem dla polskich przedsiębiorstw, które zamierzają rozszerzyć działalność gospodarczą o drugi co do wielkości rynek świata. Mamy nadzieję, że niniejszy raport będzie stanowił cenne źródło wiedzy, dzięki której osoby zarządzające w polskich organach publicznych i przedsiębiorstwach będą mogły podejmować trafne decyzje.

Doświadczeni analitycy wybrali oraz opracowali kluczowe zagadnienia, które zostały omówione na podstawie doniesień chińskich i światowych mediów. Raport ma na celu nie tylko dostarczyć informacji na temat wydarzeń, które miały miejsce w Państwie Środka, ale również przedstawić implikacje istotne dla stosunków polsko-chińskich. Mowa tu przede wszystkim o perspektywicznych kierunkach rozwoju współpracy, cechach poszczególnych sektorów gospodarki ChRL oraz praktycznych wskazówkach dotyczących sposobu kształtowania polskich relacji z partnerami z Chin na każdym poziomie, tj. rządowym, samorządowym, biznesowym.

Nieodłącznym elementem każdego Raportu „Inside China” jest dodatek sektorowy. W każdym kolejnym raporcie będziemy przedstawiać inny sektor, który w ocenie autorów jest istotny dla współpracy polsko-chińskiej. W niniejszym raporcie przedstawiony został sektor spożywczy.

Raport „Inside China” powstaje w ramach programu „Dialog” i jest finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Pragniemy, by środki publiczne pozyskane na publikację raportu zostały wykorzystane w jak najlepszy sposób, dlatego jesteśmy otwarci na Państwa uwagi. Mogą Państwo również zgłaszać drogą e-mailową potrzeby opracowania konkretnych sektorów oraz zagadnień, wysyłając wiadomość na adres: china.law@wpia.uw.edu.pl.

Z wyrazami szacunku

Maximilian Piekut

Karol Piekut

Polskie Centrum Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin

Polskie Centrum Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin (中国法律与经济波兰研究中心) zostało założone w 2016 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Strategicznym partnerem Centrum jest KGHM Polska Miedź S.A. Centrum jest instytucją badawczą, której jednym z podstawowych celów jest prowadzenie badań naukowych w dziedzinie prawa i gospodarki współczesnych Chin i publikacja ich wyników.

Naszą jednostkę tworzy interdyscyplinarny zespół składający się z prawników, ekonomistów, sinologów oraz przedsiębiorców, których łączy doświadczenie związane z realizowaniem projektów w Chińskiej Republice Ludowej.

Centrum działa w czterech obszarach: naukowym, biznesowym, rządowo-samorządowym i studenckim, wspierając polskie podmioty w stosunkach z chińskimi partnerami. W październiku będzie miała miejsce inauguracja flagowego projektu Centrum – Szkoły Prawa i Gospodarki Chin.

Polskie Centrum Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin prowadzi nieodpłatne działania finansowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Dialog”, w tym: Raport „Inside China”, szkolenia dla przedsiębiorców oraz pracowników sektora publicznego.

W ramach prowadzonych działań mogą skorzystać Państwo również z odpłatnych usług, świadczonych przez ekspertów, którzy świadczą pomoc analityczną oraz doradczą związaną z działaniami podejmowanymi w Chińskiej Republice Ludowej.

W przypadku zainteresowania naszymi usługami oraz pytań związanych z naszą działalnością zapraszamy Państwa do kontaktu.

Polskie Centrum Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin

email: china.law@wpia.uw.edu.pl

tel.: 575 777 688

Metodologia

Raport „Inside China” składa się z części zasadniczej oraz dodatku sektorowego. Część zasadnicza podzielona jest na 10 rozdziałów tematycznych. Każdy rozdział zbudowany jest z czterech podrozdziałów: wydarzeń, tła, perspektyw oraz implikacji.

Wydarzenia zawierają przegląd zdarzeń dotyczących Chińskiej Republiki Ludowej, które miały miejsce w miesiącu poprzedzającym wydanie raportu oraz w opinii autorów mogą mieć wpływ na polskie podmioty. Zostały one wybrane na podstawie przeglądu mediów internetowych w czterech językach – chińskim, angielskim, niemieckim oraz polskim.

Poprawna interpretacja niektórych opisanych wydarzeń wymaga zrozumienia różnic społecznych, gospodarczych, prawnych, historycznych oraz kulturowych. **Tło** zawiera informacje potrzebne czytelnikowi do odczytania kontekstu wybranych wydarzeń. Zostało one przytoczone tylko tam, gdzie jest ono niezbędne do poprawnej interpretacji faktów.

Szanse i zagrożenia związane z wydarzeniami zostały opisane w **Perspektywach**. Nie z każdym pojedynczym wydarzeniem związana jest jakaś szansa lub zagrożenie, czasem stwarza je kilka zdarzeń łącznie. W raporcie przytoczone zostały również zdarzenia, które nie znajdują odniesienia w Perspektywach, lecz świadomość ich wystąpienia może wpływać na proces decyzyjny polskich organów administracji publicznej oraz przedsiębiorców.

W **Implikacjach** zawarta jest informacja dla odbiorców raportu o tym, co adresaci powinni zrobić, aby wykorzystać daną perspektywę lub się jej przeciwstawić, a także prognozy przyszłych zdarzeń, które mogą wydarzyć się samoistnie, a ich wynik jest niezależny od działań podejmowanych przez odbiorców.

Drugą częścią raportu jest dodatek sektorowy, który w każdym kolejnym miesiącu poświęcony jest innemu rynkowi Chińskiej Republiki Ludowej. Wybór danego sektora jest dokonywany na podstawie oceny trendów rynkowych w Polsce oraz Chinach, a także możliwości produkcyjnych i eksportowych polskich przedsiębiorstw.

Raport „Inside China” poświęcony jest w całości Chińskiej Republice Ludowej, ze względu jednak na odmienne warunki społeczno-gospodarcze, kulturowe oraz prawne, wydarzenia dotyczące Tajwanu, Hong Kongu oraz Macau, zostały opisane w raporcie jedynie wtedy, gdy mają istotny wpływ na pozostałą część ChRL.

Eksperci odpowiedzialni za Raport „Inside China”

Maximilian Piekut

**Zastępca Kierownika Polskiego Centrum
Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin**

Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego (prawo), Szkoły Głównej Handlowej (finanse i rachunkowość), Uniwersytetu Ludwika i Maksymiliana (LLM). Studiował również na Fudan University (język chiński) oraz China University of Political Science and Law (prawo chińskie)

m.piekut@wpia.uw.edu.pl

+48 575 777 688

Karol Piekut

**Ekspert Polskiego Centrum Studiów nad
Prawem i Gospodarką Chin**

Absolwent Szkoły Głównej Handlowej (finanse i rachunkowość) oraz Mercyhurst College (biznes międzynarodowy oraz zarządzanie). Spędził ponad 5 lat w Szanghaju, gdzie uczył się na Fudan University oraz prowadził firmę handlową.

karol@mpiekut.com

+48 535 733 456

Spis treści

Gospodarka	8
Wydarzenia	8
Tło	9
Perspektywy	10
Implikacje	11
Przemysł	12
Wydarzenia	12
Tło	13
Perspektywy	14
Implikacje	14
Finanse	15
Wydarzenia	15
Tło	16
Perspektywy	16
Implikacje	17
High-Tech oraz e-commerce	18
Wydarzenia	18
Tło	20
Perspektywy	21
Implikacje	21
Rolnictwo	23
Wydarzenia	23
Tło	23
Perspektywy	24
Implikacje	25
Motoryzacja	26
Wydarzenia	26
Tło	27
Perspektywy	28
Implikacje	29
Energetyka i środowisko	30

Wydarzenia	30
Tło	32
Perspektywy	32
Implikacje	33
Polityka międzynarodowa	34
Wydarzenia	34
Tło	35
Perspektywy	36
Implikacje	37
Edukacja	38
Wydarzenia	38
Tło	38
Perspektywy	38
Implikacje	38
Sport	39
Wydarzenia	39
Tło	39
Perspektywy	41
Implikacje	41
DODATEK SEKTOROWY	43
Rozmiar rynku	43
Ogląd rynku	44
Trendy na rynku rolno-spożywczym	45
Zdrowa żywność	47
Produkty mleczarskie	49
Jedzenie na dowóz	50
E-commerce jako kanał dystrybucji	52
Implikacje	53

Gospodarka

Wydarzenia

1. Wskaźnik Manufacturing Purchasing Manager's Index (PMI)¹ dla Chin spadł do poziomu 51,0 w czerwcu 2018 roku.
2. 20 lipca 2018 roku yuan osiągnął najniższą wartość w stosunku do dolara amerykańskiego od roku, tj. 6,7671 RMB za 1 USD.²
3. Według agencji Reuters, chińskie banki będące pod kontrolą rządu ChRL w lipcu dokonały sprzedaży dolarów amerykańskich za yuany na rynku opcji forward, co spowodowało wzrost wartości yuana.³
4. Sekretarz Skarbu Państwa USA, Steven Mnuchin, zapowiedział, że Stany Zjednoczone zbadają, czy doszło do manipulacji wartością RMB w trakcie pierwszego półrocza 2018 roku.
5. Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej ChRL, bezrobocie w obszarach miejskich ChRL w czerwcu wyniosło 3,83% i było najniższe od 2002 roku.
6. Ekonomisci prognozują wzrost PKB ChRL o 6,6%, czyli powyżej celu, który ustanowił rząd ChRL (6,5%).
7. W wyniku braku płynności Shandong Haiyou Petrochemical Group oraz Shandong Sunrise Group złożyły wniosek o ogłoszenie upadłości.
8. Dyrektor finansowy LVMH, właściciela marki Louis Vuitton, potwierdził, że wojna handlowa pomiędzy USA a Chinami nie wpłynęła na rynek dóbr luksusowych w Państwie Środka, a ich sprzedaż nawet się zwiększyła w drugim kwartale 2018 roku. Potwierdziły to również inne europejskie firmy produkujące towary luksusowe, tj. Hermes oraz Burberry.
9. Wysoki popyt w Chinach poprawił wyniki sprzedaży koniaku francuskiej grupy Remy Cointreau, mimo podwyżki cen ich napojów spirytusowych. W wyniku wyższych cen spadła sprzedaż w Ameryce i Europie. Natomiast przychody ze sprzedaży w Chinach wzrosły dwucyfrowo w porównaniu z ubiegłym rokiem.

¹ Caxin/Markit Manufacturing Purchasing Managers

² Winni Zhou, Andrew Gallbraith, *China markets gyrate as yuan hits one-year lows*, reuters.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

³ Winni Zhou, *Major state-owned Chinese banks sell dollars in yuan forwards market*, reuters.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

10. Według Banku Ludowego ChRL, chińskie banki udzieliły w czerwcu pożyczek i kredytów na łączną kwotę 1,84 bln RMB, znacznie więcej niż w maju (1,15 bln RMB). Największy wzrost zanotowano w kredytach firmowych, które zwiększyły się o ponad 400 mld RMB.
11. Chiński regulator finansowy 18 lipca 2018 r. zwrócił się do banków o ułatwienie pozyskania kredytów i pożyczek przez zmniejszenie kosztów udzielenia finansowania dla małych przedsiębiorstw.
12. Kanadyjska firma Restaurant Brands International planuje w ciągu następnej dekady otworzyć 1500 placówek sieci Tim Hortons w Chinach, wykorzystując rosnący w Państwie Środka trend spędzania czasu w kawiarniach. W Ameryce Północnej sieć Tim Hortons Inc. znana jest głównie z barów szybkiej obsługi, wyspecjalizowanych w sprzedaży kawy i wypieków. Firma konsekwentnie powiększa swój globalny zasięg. Tylko w ubiegłym roku weszła na rynki Filipin, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Meksyku.

Tło

Manufacturing Purchasing Manager's Index (PMI) to wskaźnik, którym mierzy się aktywność zakupową kadry zarządzającej w sektorze produkcyjnym. Uznaje się go za wskaźnik wyprzedzający koniunkturę, dlatego wykorzystywany jest przez analityków do prognoz gospodarczych. Wysokość neutralna wynosi 50, a wynik powyżej tej liczby świadczy o dobrej koniunkturze. Wysokość wskaźnika PMI w czerwcu wyniosła 51,0, co jest wynikiem niższym niż 51,1 w maju. Można przypuszczać, że jest to związane z niepokojem wynikającym z napiętych relacji gospodarczych pomiędzy Chinami a USA. Wysokość wskaźnika pozostaje powyżej 50, co oznacza, że pomimo jego spadku, pespektywa gospodarcza w dalszym ciągu pozostaje dobra.

Rząd ChRL jest wciąż oskarżany o manipulowanie wysokością kursu yuana w celu promowania chińskiego eksportu. W tym szczególnym okresie, jakim jest wojna handlowa pomiędzy USA a Chinami, administracja USA spodziewa się, że kurs walutowy zostanie wykorzystany jako narzędzie wspierające sprzedaż chińskich towarów do Stanów Zjednoczonych. Zaskoczeniem może być jednak przeciwne działanie chińskich banków kontrolowanych przez skarb państwa, które sprzedając na rynku forward dolara za yuana,

zmniejszyły jego podaż, tym samym podwyższając jego kurs. Część analityków uważa, że jest to związane z obawą chińskiego rządu przed odpływem kapitału.⁴

Dwie chińskie spółki z prowincji Shandong złożyły wniosek o upadłość. Obie firmy są spółkami z sektorów strategicznych z perspektywy ChRL –energetycznego oraz rolniczego. Spółki nie należą do największych, co pokazuje, że to właśnie małe i średnie firmy w Chinach napotykają na problemy z płynnością finansową. W czerwcu rząd ChRL ogłosił program pożyczek dla MŚP mający na celu wsparcie firm.⁵ Wdrożenie reform w ChRL jest długotrwałe, stąd nie dziwi fakt, że wspomniane spółki nie otrzymały pomocy na czas.

Działania Pekinu zmierzające do ukrócenia wyłudzenia kredytów oraz innych oszustw finansowych, powodują dodatkowe utrudnienia w pozyskiwaniu finansowania dłużnego dla małych podmiotów.

Wskaźniki gospodarcze świadczą o tym, że dobra koniunktura w Chinach będzie trwała. Niskie bezrobocie, wysoka sprzedaż produktów luksusowych, kolejne inwestycje zagranicznych koncernów, przemawiają za tym, że w krótkim okresie perspektywa dla polskich firm zamierzających wejść na rynek Państwa Środka jest dobra.

Perspektywy

1. Niski kurs yuana zwiększa atrakcyjność chińskich towarów na rynkach europejskich. To dobry okres dla importerów, którzy mogą zyskać na dodatkowej marży. Jednocześnie może być to problematyczne dla lokalnych producentów, którzy będą zmuszeni konkurować z chińskimi wytwórcami.
2. Rosnąca sprzedaż dóbr luksusowych jest ważnym sygnałem dla polskich przedsiębiorców, którzy planują wejść na rynek ChRL. Zagraniczne towary sprzedawane w Chinach powinny być pozycjonowane w segmencie premium, tak aby skompensować koszty wejścia na rynek oraz nie konkurować z lokalnymi producentami.
3. W Chinach rośnie konsumpcja kawy, co świadczy o przejmowaniu nawyków, które charakteryzują społeczeństwa Zachodu. Historycznie Chińczycy nie byli wielbicielami kawy, jednak spotkanie w kawiarni lub kubek z logo zachodniej kawiarni stały się

⁴ Na przykład Ken Cheung, Mizuhu Bank Hong Kong [w:] Winni Zhou, *Major state-owned Chinese banks sell dollars in yuan forwards market*, reuters.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

⁵ Więcej o tym w Raporcie „Inside China”, czerwiec 2018 r.

symbolem statusu i podążania za trendami. Można przyjąć, że nawyki obywateli chińskich w coraz większym stopniu będą upodobniały się do nawyków mieszkańców państw zachodnich.

Implikacje

- Można się spodziewać spadku w wymianie handlowej pomiędzy USA a Chinami, co Pekin będzie starał się kompensować przez eksport do Europy. To stawia w trudnej sytuacji naszych producentów, którzy będą musieli konkurować z jeszcze tańszymi produktami z Chin.
- Polskie marki luksusowe, projektanci mody, galerie sztuki powinny rozważyć wejście na rynek chiński. Szczególnie cenione są produkty unikalne, wyprodukowane w małych ilościach oraz serie limitowane. Przedsiębiorcy mogą wykorzystać chęć Chińczyków do wyróżnienia się oraz okazania swojego statusu.
- Dystrybutorzy kawy, właściciele sieci kawiarni mają szansę na wejście na rynek, który powoli się nasyca. Być może to ostatni okres, w którym jest jeszcze miejsce na nowe marki.

Przemysł

Wydarzenia

1. Według danych CNBC Markets, chiński eksport stali w czerwcu osiągnął rekordowy wynik, przekraczając poziom 500 mln ton.
2. Władze ChRL wszczęły postępowanie antydumpingowe przeciwko UE, Korei, Japonii oraz Indonezji w sprawie nieuczciwych praktyk (zaniżanie cen) w eksporcie stali nierdzewnej do Państwa Środka. Chiny są odpowiedzialne za wytwarzanie oraz zużycie połowy stali nierdzewnej na świecie.
3. Chińska firma Stecol Corporation wygrała przetarg na zbudowanie części trasy DK47, tzw. Zakopianki. Oferta była o 165 mln PLN niższa niż limit na budowę zaplanowany przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.
4. Pekin planuje otwarcie się na przemysł farmaceutyczny z Indii, w szczególności na leki generyczne. Chiński rynek farmaceutyków jest drugim największym rynkiem zbytu na świecie. Według strony indyjskiej otwarcie ma nastąpić w ciągu 6 miesięcy.
5. Changsheng Biotechnology Co., chiński producent szczepionek, został oskarżony o podrabianie dokumentów związanych z produkcją szczepionek przeciw wściekliznie. Spółka jest oskarżana przez organ inspekcji China Food and Drug Administration o manipulowanie danymi, w tym wynikami kontroli wewnętrznych oraz parametrów produktów. Spółka jest wyceniana na 3,5 mld USD.
6. LG Display Co. Ltd. rozpocznie budowę nowego zakładu produkcji organicznych diod świecących (OLED) w Chinach. Południowokoreańska firma to największy na świecie producent wyświetlaczy LCD do telewizorów oraz dużych ekranów OLED dla telewizorów na całym świecie.
7. Niemieckie BASF, największe przedsiębiorstwo chemiczne na świecie, rozważa budowę zakładu produkcji chemicznej w południowochińskiej prowincji Guangdong. Dyrektor generalny BASF, Martin Brudermüller wraz z przedstawicielem prowincji podpisali memorandum dotyczące budowy zakładu o wartości 10 mld USD, który do ukończenia budowy w 2030 roku ma zatrudniać 2000 pracowników i 1000 zewnętrznych wykonawców. Zintegrowany kompleks zakładów produkcyjnych w Guangdong byłby największą inwestycją BASF w historii.

Tło

Chiny zmagają się z problemem demograficznym oraz zapewnieniem odpowiedniego poziomu opieki zdrowotnej. Obywatelom ChRL brakuje dostępu do tanich leków. Niskobudżetowy film „Dying to Survive” – opowiadający o pacjencie chorym na białaczkę, który przemyca leki na raka do ChRL – osiągnął sukces kinowy oraz wywołał ogólnonarodową dyskusję na temat dostępności leków w Chinach. Zaistniała zatem szansa wejścia na chiński rynek dla polskich producentów leków generycznych czy dostawców usług medycznych. Sektory te są jednak silnie regulowane. Do tej pory część zapotrzebowania była zapewniana przez USA, jednak w związku z nałożeniem ceł możemy oczekiwać, że dystrybutorzy w Chinach będą szukali alternatywnych źródeł. Dodatkowo skandale, jak te z zapewnieniem odpowiedniej jakości szczepionek, powodują, że chińscy pacjenci patrzą w stronę zachodnich producentów leków w poszukiwaniu poczucia bezpieczeństwa.

Chińska spółka wygrała przetarg na budowę części Zakopianki. Jest to pierwszy wygrany przetarg na budowę drogi od konfliktu chińskiego wykonawcy części trasy A2 – firmy COVEC. Spór powstały w trakcie budowy trwającej w latach 2009–2011 spowodował ogromną stratę wizerunkową nie tylko wykonawcy, lecz również innych podmiotów chińskich z sektora infrastrukturalnego. Ciągący się latami konflikt sprawił, że oferty składane w przetargach przez chińskie podmioty często były odrzucane ze względu na obawę przed niedochowaniem warunków umowy, w szczególności w zakresie jakości. Oferty chińskich podmiotów w przetargach infrastrukturalnych oraz energetycznych często były znacznie niższe niż konkurencji, co budziło wątpliwości dotyczące zakończenia realizacji kontraktu zgodnie z postanowieniami umów. Kończyło się to do tej pory odrzucaniem tych ofert. Obecność chińskich wykonawców jest jednak pożądana przez Polskę, gdyż wymusza konkurencję na innych podmiotach obecnych na rynku, powodując spadek cen. W obecnym okresie doszło do nawarstwienia przetargów związanych budową dróg w Polsce, co może tłumaczyć, dlaczego przetarg wygrała firma proponująca tak korzystną finansowo ofertę.

Perspektywy

1. Polski sektor medyczny, zwłaszcza farmaceutyczny, ma szansę zaistnieć w Chinach. Aby tak się stało, władze Rzeczypospolitej muszą jednak zabiegać o otwarcie rynku dla polskich produktów. Na korzystnej pozycji jest spółka Adamed, która posiada już aktywa w Wietnamie.
2. Chińskie podmioty będą coraz częściej startować w przetargach, ponieważ w związku z upływającym niedługo terminem na wydanie środków z Unii Europejskiej nawarstwiły się przetargi na budowę dróg. Coraz częstszy udział chińskich firm wynika z faktu, że na rynku jest za mało polskich firm w stosunku do liczby przetargów. Jeśli współpraca z chińskimi podmiotami nie będzie budziła zarzutu, możemy spodziewać się, że to właśnie one będą wygrywać przetargi.
3. Chiński przemysł ciężki bazuje na stali nierdzewnej, dlatego władze ChRL nie pozwolą, aby lokalni producenci ucierpieli w wyniku konkurencji z producentami z innych krajów. Można oczekiwać, że Państwo Środka będzie tworzyło bariery administracyjne lub celne.

Implikacje

- Polskie władze wraz z przemysłem farmaceutycznym powinny podjąć starania w celu otworzenia rynku dla polskich produktów. Firmy świadczące usługi medyczne mogą zaś rozważyć joint-venture z chińskim partnerem w celu wejścia na rynek. Chińskie społeczeństwo się starzeje, popyt na produkty i usługi dla seniorów będzie więc rósł.
- Obecni gracze na rynku infrastrukturalnym mają wypełnione portfolio, co powoduje, że zainteresowani są budową dróg i autostrad tylko wtedy, gdy wygrana w przetargu pozwoli na pokrycie dodatkowych kosztów związanych z zaangażowaniem nowych mocy przerobowych, które po wydaniu środków na infrastrukturę z obecnej perspektywy finansowej UE będą zbędne. Polscy wykonawcy mogą konkurować z chińskimi podmiotami lub nawiązać z nimi współpracę. Może ona przybrać formę joint-venture lub relacji główny wykonawca – podwykonawca. Jeśli polskie podmioty nie chcą utracić potencjalnych zysków, powinny rozpocząć współpracę z chińskimi podmiotami.

Finanse

Wydarzenia

1. Spółka Luckin Coffee, chiński rywal Starbucks na rynku Państwa Środka, pozyskała 200 mln USD w trakcie rundy finansowania. Firma, która rozpoczęła działalność w tym roku, otworzyła już 525 lokali w Chinach (Starbucks posiada ich 3000) oraz oferuje usługi dostarczania kawy zamówionej przez Internet.
2. Chińskie giganty internetowe, Alibaba oraz Tencent, prowadzą negocjacje w sprawie zakupu pakietu mniejszościowego w spółce WPP China, spółki córki największej firmy reklamowej na świecie.
3. Według doniesień agencji prasowej Reuters negocjacje sprzedaży rumuńskich aktywów kazachskiej spółki KazMunayGaz chińskiemu gigantowi energetycznemu CEFC zakończyły się fiaskiem. Przyczyną mają być negatywne skutki wewnętrznego audytu finansowego grupy CEFC.⁶
4. Analitycy finansowi są zawiedzeni Pierwszą Ofertą Publiczną (IPO) Xiaomi. W wyniku IPO Xiaomi pozyskało 4,7 mld USD, połowę tego co spółka zakładała.
5. Alibaba Group Holding Ltd. zakupi pakiet mniejszościowy w China's Focus Media Information Technology Co. Ltd. Gigant e-commerce chce tym samym poszerzyć zakres swoich usług o cyfrowy marketing oraz reklamę.
6. Didi Chuxing (usługi ride-hailing) pozyskało 500 mln USD finansowania od Booking Holdings Inc. (USA) na ekspansję na rynki zagraniczne.
7. Canada Pension Plan Investment Board zainwestuje w chiński sektor wynajmu mieszkań we współpracy z lokalnym deweloperem, Longfor Group – docelowa wartość inwestycji ma wynieść 817 mln USD. Inwestycje będą skupione w największych chińskich miastach, gdzie występuje wysoki popyt na nowoczesne usługi wynajmu mieszkań.
8. Państwowa chińska grupa mediowa CMC Inc. poinformowała, że zebrała około 1,5 mld USD od inwestorów, w tym gigantów technologicznych – Alibaba Group Holding Ltd. i Tencent Holdings Ltd. Grupa CMC jest główną siłą w sektorze rozrywkowym i medialnym

⁶ Chen Aizhu, Mariya Gordeyeva, *KazMunayGaz deal to sell stake in Romanian arm to China's CEFC falls apart*, reuters.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

- w Chinach. Podejrzewa się, że celem inwestycji technologicznych liderów jest wzmocnienie kontroli nad mediami i przemysłem rozrywkowym.
9. Chińskie spółki CDH Investments oraz China Grand Pharmaceutical and Healthcare Holdings złożyły ofertę wykupu Sirtex Medical, australijskiego producenta leków na raka wątroby. Wysokość oferty wynosi 1,4 mld USD.
 10. Chiński armator COSCO Shipping Holdings dostał zezwolenie na zakup udziałów swojego rywala transportowego, Orient Overseas Int. (OOCL) za kwotę 6,3 mld USD. Przejęcie OOCL przez COSCO spowoduje, że chiński gigant żeglugowy stanie się trzecią co do wielkości na świecie linią żeglugi kontenerowej.

Tło

Liczba transakcji zawieranych pomiędzy chińskimi podmiotami a zagranicznymi w ciągu jednego miesiąca jest imponująca. Warto zauważyć, że tę aktywność przejawiają głównie chińskie giganty technologiczne, takie jak: Alibaba, Tencent, Didi Chuxing, Xiaomi, Baidu. Drugą, lecz mniejszą grupę stanowią firmy ze strategicznych gałęzi gospodarki, z sektora energetycznego, infrastrukturalnego, transportowego, ochrony zdrowia.

W przeważającej liczbie transakcji chińskie przedsiębiorstwa zmierzają do osiągnięcia dwóch celów: ekspansji zagranicznej lub pozyskania nowej technologii. Oba cele realizowane są przez nabycie zagranicznej spółki (pozyskanie jej technologii lub udziału rynkowego) lub pozyskanie finansowania przez emisję akcji lub obligacji (pozyskanie funduszy na ekspansję lub badania i rozwój).

Zauważalny jest również trend poszerzania zakresu usług lub gamy produktów przez nabywanie przedsiębiorstw świadczących usługi komplementarne.

Perspektywy

1. Uznać należy, że chińskie firmy nie zwolnią tempa aktywności transakcyjnej, a tocząca się wojna handlowa przyczyni się nawet do jego przyspieszenia. Chińskie podmioty będą próbowały szybciej osiągnąć przewagę w stosunku do amerykańskich firm. Do tej pory dochodziło do licznych transakcji finansowych pomiędzy podmiotami z USA i Chin, można się więc spodziewać, że chińskie spółki będą teraz szukały okazji w Europie, co związane jest z obecnymi i planowanymi utrudnieniami inwestycyjnymi w

USA w stosunku do podmiotów z Państwa Środka. Jest to szansa dla polskich start-upów, które mogą pozyskać finansowanie od chińskich podmiotów. Aktywność chińskich funduszy inwestycyjnych w Polsce do tej pory była znikoma.

Implikacje

- Rząd podejmował kroki mające na celu zwiększenie środków na rozwój start-upów w Polsce przez oferowanie dotacji, pożyczek niskooprocentowanych, przekazywanie środków funduszom equity i VC czy nawet ich tworzenie. Teraz luka może być dodatkowo zapełniona przez chińskie fundusze. Prawdopodobne jest jednak, że firmy technologiczne z Polski będą miały obawy przed zaangażowaniem się we współpracę z podmiotami z ChRL w obawie o utratę własności intelektualnej. Rolą polskich instytucji, w tym Polskiego Funduszu Rozwoju, będzie pomoc w zabezpieczeniu własności intelektualnej firm z Polski w Chinach.
- Chińskie giganty są jednak zainteresowane głównie pozyskaniem udziałów i akcji w podmiotach, które osiągnęły już znaczny sukces na rynku lokalnym we wspomnianych strategicznych sektorach. Takich podmiotów o odpowiednim rozmiarze w Polsce jest dalej niewiele, co może spowodować, że chińskie inwestycje nie trafią do Polski.

High-Tech oraz e-commerce

Wydarzenia

1. Chiny znalazły się w pierwszej dwudziestce najbardziej innowacyjnych krajów według Global Innovation Index.
2. Według danych Internet Society of China, w 2017 roku w Chinach liczba użytkowników Internetu przekroczyła 770 mln, natomiast 398 mln Chińczyków użyło funkcji „stream”, a zakupy przez Internet miały łączną wartość ponad 7,18 bln RMB.
3. Mobike, firma oferująca usługę wypożyczenia rowerów miejskich na czas, postanowiła zrezygnować z pobierania depozytów, które wcześniej wynosiły 299 RMB (45 USD). Środki dotychczasowych użytkowników będą mogły być wykorzystane w platformie e-commerce Meituan. Firma zapowiedziała również oddanie do użytku rowerów elektrycznych.
4. Według zapowiedzi medialnych Australia planuje zakazać dostarczania urządzeń w sieci 5G przez Huawei ze względów bezpieczeństwa.
5. Najwyższa wartość inwestycji w sztuczną inteligencję (AI) na świecie trafia do Chin, jest to aż 48% wszystkich inwestycji w AI funduszy equity. Dla porównania do USA trafia 38%.
6. Analitycy EastWest Institute ostrzegają, że poziom cyberbezpieczeństwa ChRL nie rośnie proporcjonalnie do rozwoju technologii zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, m.in. rozpoznawaniu twarzy, sztucznej inteligencji, big data.⁷
7. Według ChinaBio Consulting inwestycje w rozwój badań medycznych tylko w pierwszym kwartale 2018 roku wyniosły 5 mld USD.
8. Apple potwierdza, że dane użytkowników iCloud w Chinach będą administrowane przez China Telecom, spółkę należącą do skarbu państwa ChRL.
9. China Aerospace Science and Industry Corp. opracowała najbardziej zaawansowany skaner, który wykrywa niebezpieczne przedmioty. Skaner ma być używany na lotniskach oraz w innych miejscach do kontroli osób.
10. Obywatele ChRL rejestrujący się w hotelu Marriott International mogą to zrobić za pomocą urządzenia rozpoznającego twarz. Technologia pochodząca od spółki Alibaba testowana jest na razie w dwóch hotelach w Chinach.

⁷ Greg Austin, *China's Cyber Defenses: How Good?*, eastwest.ngo (dostęp 19 sierpnia 2018 r.)

11. ZTE, chiński producent smartfonów oraz innych urządzeń telekomunikacyjnych, zanotował stratę wynoszącą ponad 1 miliard USD. Strata spowodowana jest zakazem sprzedaży w USA w pierwszym półroczu 2018 r. oraz wysokimi sankcjami nałożonymi na spółkę w związku z zarzutami o szpiegostwo.⁸
12. Departament Handlu USA zniósł zakaz sprzedaży produktów ZTE, po tym jak spółka złożyła w depozycie 400 mln USD oraz zapłaciła 1 mld USD grzywny. Decyzja jest krytykowana przez niektórych senatorów, którzy twierdzą, że spółka w dalszym ciągu stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego USA.
13. Nokia podpisała umowę ramową o wartości 1 mld EUR w sprawie modernizacji sieci China Mobile. Kontrakt zakłada dostarczenie przez fińską spółkę technologii niezbędnych do budowy sieci nowej generacji w Chinach. Akcje w Nokii wzrosły o 1,3% po ogłoszeniu informacji o transakcji.
14. Siemens we współpracy z gigantem internetowym, Alibabą, wykorzysta infrastrukturę chmurową chińskiej firmy do wdrożenia cyfrowego systemu operacyjnego MindSphere. Siemens i Alibaba Cloud, firma zajmująca się przetwarzaniem danych w chmurze, podpisały memorandum w sprawie wprowadzenia produktów typu Internet of Things (IoT), które łączą setki różnych urządzeń produkcyjnych. Zgodnie z umową obie firmy natychmiast przystąpią do współpracy i udostępnią MindSphere na Alibaba Cloud już w 2019 roku.
15. Większość produktów Google, w tym internetowa wyszukiwarka, aplikacja poczty elektronicznej i sklep z aplikacjami, są blokowane przez władze chińskie w związku z cenzurą. Amerykański gigant wciąż jednak próbuje podbić chiński rynek nowymi produktami, tym razem planując wykorzystać sztuczną inteligencję (AI) w aplikacji społecznościowej Tencent Holdings Ltd. – WeChat.
16. Facebook planuje założyć oddział w Hangzhou, gdzie również znajduje się siedziba giganta e-commerce – Alibaba Group Holding Ltd. Firma chce tam stworzyć centrum innowacji wspierające deweloperów oraz lokalne firmy rozpoczynające działalność. Celem spółki jest zwiększenie obecności w Chinach, gdzie jej witryny społecznościowe pozostają zablokowane.

⁸ Więcej na ten temat w Raporcie „Inside China”, czerwiec 2018

Tło

Chiny znalazły się w pierwszej dwudziestce najbardziej innowacyjnych krajów świata. Mogłoby to być postrzegane jako sukces, gdyby nie brać pod uwagę, jak duże nakłady ChRL czyni na badania i rozwój. Państwo Środka wydało w 2015 roku 377 mld USD na R&D, co stanowi drugi wynik po USA (463 mld USD). Dwa lata później wydatki wyniosły już 477 mld USD, a tempo ich wzrostu znacznie przewyższa wydatki Stanów Zjednoczonych. To zdecydowanie umniejsza sukcesowi Pekinu. Przyczyn można upatrywać albo w źle zorganizowanym procesie wsparcia innowacji w ChRL lub po prostu w perspektywie czasowej. Według pierwszej tezy system przyjęty przez Chiny, w którym to spółki państwowe są motorem innowacji, nie sprawdza się ze względu na nieefektywne gospodarowanie środkami. W drugim przypadku Chiny potrzebują czasu, aby nadrobić straty do pozostałych krajów.

770 mln obywateli jest użytkownikami Internetu, co stanowi penetrację rynku powyżej 50%. Co ciekawe, Chińczycy są bardziej mobilni, tzn. korzystają częściej z urządzeń mobilnych niż z laptopów czy komputerów stacjonarnych. Związane jest to z przeskoczeniem pewnego etapu rozwoju. Chińczycy z etapu, gdzie Internet nie istniał, obudzili się w świecie urządzeń mobilnych z Internetem. To cenna informacja dla wszystkich, którzy podejmują działalność w Chinach – smartfony rządzą się swoimi prawami, inne są trendy, nawyki, technologie. W szczególności dotyczy to aplikacji komórkowych, które rozwinęły się w znacznie większym stopniu niż na Zachodzie. Za pomocą telefonu mieszkańcy Państwa Środka oglądają filmy, czytają prasę, korzystają z mediów społecznościowych, płacą rachunki, kupują bilety lotnicze i robią zakupy. W chwili obecnej w Polsce pojawiła się aplikacja ApplePay oraz obecna jest usługa Blik – takie technologie w Chinach są powszechne od kilku lat, a płatności znacznie prostsze. Opanowanie chińskich technologii mobilnych i wykorzystanie ich w biznesie to ogromne wyzwanie, ale i szansa.

Zachodni Internet chroniony jest Wielką Zasłoną Ogniową. The Great Firewall, bo tak się określa w języku angielskim system cenzury Internetu, czyni Facebooka oraz Google niedostępne dla osób przebywających w Chinach. Spółki te jednak od lat walczą o wejście na rynek mimo kategorycznego sprzeciwu władz ChRL. Firmy te nie chcą się dostosować do chińskiego prawa, które wymaga, aby dane użytkowników były na chińskich serwerach, a informacje niewygodne dla ChRL były pod kontrolą odpowiednich organów. Na rozwiązanie takie zgodziło się natomiast Apple w stosunku do swojej usługi iCloud. Spółki szukają

alternatywnych sposobów wejścia na rynek, w tym prowadząc inną działalność, na przykład inwestycje w start-upy. W ten sposób chcą zaistnieć w świadomości obywateli ChRL i wywrzeć wpływ na władze. Wszelkie próby aktywności, które nie podobają się organom centralnym, są jednak notorycznie odrzucane.

Perspektywy

1. Wydatki na badania i rozwój w Chinach nadal będą rosły, a w krótkim czasie przewyższą nakłady USA. Główne technologie, które będą rozwijane w Chinach, to: usługi oparte na identyfikacji twarzy, sztuczna inteligencja (AI), Internet of Things (IoT), e-commerce, płatności mobilne, big data, samochody autonomiczne, elektromobilność oraz energetyka odnawialna.
2. W obawie przed naruszeniem bezpieczeństwa publicznego przez chińskich producentów urządzeń mobilnych i infrastruktury telekomunikacyjnej państwa Zachodu będą starały się ograniczyć wpływ tych urządzeń na ich rynki poprzez tworzenie barier administracyjnych.
3. Pekin nie otworzy całkowicie sektorów, które uznaje za wrażliwe, w szczególności bazujących na informacji i jej rozpowszechnianiu, tj. mediów społecznościowych. Będzie też preferował rodzime firmy technologiczne i chronił je, zanim osiągną poziom, który pozwoli im konkurować, tak jak było w czasie, gdy Uber chciał wejść do Chin. Rynek został otworzony dopiero w momencie, kiedy Didi Chuxing było monopolistą.
4. W związku z ograniczeniem współpracy technologicznej pomiędzy ChRL a USA firmy chińskie będą starały się wypełnić lukę, szukając partnerów w Europie.

Implikacje

- Technologicznie pozostajemy w tyle za Państwem Środka. Według czołowego chińskiego ekonomisty, Justina Yifu Lina, kraje stające się krajami rozwiniętymi, tracą przewagę konkurencyjną w dotychczasowych sektorach, które napędzały gospodarkę. Teza ta zdaje się sprawdzać, gdyż ze względu na rosnące koszty pracy przedsiębiorstwa chińskie przenoszą swoją produkcję do Afryki. Wielkie przedsiębiorstwa szukają nowych źródeł przychodu, inwestując w zaawansowane technologie. Polska może

powielić do pewnego stopnia model chiński, który zakładał, że w sektorach, w których brakuje technologii oraz know-how, przyciąga się inwestycje zagraniczne.

- Najprostszą oraz najefektywniejszą metodą wejścia na rynek chiński jest sprzedaż produktów przez chińskie platformy e-commerce. To ogromny potencjał, który może być wykorzystany przez polskie firmy. Ze względu na to, że sektor ten jest bardziej zaawansowany technologicznie, zdobyte tam doświadczenie może zostać wykorzystane w działalności w Polsce.
- Po znacznym ograniczeniu inwestycji chińskich w USA, fundusze inwestycyjne oraz giganty technologiczne z Państwa Środka będą szukać okazji do zainwestowania w Europie. Prawdopodobnie główny nacisk zostanie położony na Europę Zachodnią, pomimo to polskie firmy technologiczne mogą próbować zainteresować je swoją ofertą.
- Polskie firmy o ugruntowanej pozycji na rynku mogą nawiązać współpracę z chińskimi podmiotami, które są zainteresowane ekspansją zagraniczną, lecz brakuje im doświadczenia na obcych rynkach. Idealnym rozwiązaniem byłaby współpraca oparta na joint-venture.

Rolnictwo

Wydarzenia

1. Rząd chiński oferuje subsydia rolnikom uprawiającym soję. Wsparcie ma przyczynić się do zwiększenia areалу rośliny. Zapowiedziano również zniesienie ceł na import soi do Chin z innych krajów Azji.
2. Według danych Urzędu Statystycznego ChRL w czerwcu 2018 roku import soi do Chin wyniósł 13,1% więcej niż rok wcześniej. Trend miesięczny jest jednak spadkowy, miesiąc wcześniej dostarczono 10,1% więcej soi do Chin z zagranicy.
3. Chiny są największym na świecie producentem kurzych jaj. Rynek podlega konsolidacji, najwięksi producenci mogą liczyć na wsparcie rządu, a mniejsze fermy skazane są na zamknięcie.
4. Dwa zakłady uboju oraz dwie chłodnie z Francji otrzymały pozwolenie na eksport mięsa wołowego do Chin. Jest to wynik podpisania memorandum o dopuszczeniu w poprzednim miesiącu mięsa wołowego z Francji na rynek Państwa Środka. Embargo na francuską wołowinę obowiązywało przez 17 lat. Chiny są największym importerem wołowiny na świecie, a roczne zapotrzebowanie na import tego produktu wyniosło w 2017 roku 700 tys. ton.
5. Li Keqiang, premier ChRL, zapowiedział, iż Chiny zamierzają zwiększyć import produktów rolnych z Europy Środkowo-Wschodniej.
6. Ceny produktów rolnych w lipcu 2018 roku wzrosły o 0,8% w porównaniu z poprzednim miesiącem.
7. Chińska spółka państwowa, SDIC, kupi 28% udziałów kanadyjskiego dostawcy nawozów Nutrien za 502 mln USD. Umowa podpisana między SDIC a Nutrien jeszcze bardziej zmniejszy zależność Chin od importu potażu i zwiększy bezpieczeństwo żywnościowe w ChRL.

Tło

Na nałożone przez Stany Zjednoczone cła Chiny odpowiedziały, nakładając porównywalnej wielkości cła na produkty rolne. Pekin postąpił pragmatycznie, kierując swój odwet w zwolenników prezydenta Trumpa. Nie oznacza to jednak, że obędzie się bezkosztowo dla Chin. Rynek chiński musi wyżywić ponad 1,3 mld obywateli.

Rząd ChRL podejmuje działania mające na celu zwiększenie produkcji rolnej, zwłaszcza produktów, które do tej pory były importowane z USA. Chiny odpowiadają za 2/3 zapotrzebowania światowego na soję. Związane to jest z użyciem białka sojowego w paszach dla 700 mln świń. Według danych Departamentu Rolnictwa USA Eksport soi ze Stanów Zjednoczonych do Chin w 2017 roku był warty 14 mld USD. W krótkim terminie Pekin może uzupełniać zapasy poprzez import soi z Brazylii, ale ta może nie wystarczyć nawet do końca 2018 roku. Z pewnością można spodziewać się wzrostu cen produktu w Chinach w związku z niewystarczającą podażą.

Ogromne zapotrzebowanie występuje na inne produkty rolne, na przykład na jajka kurze. Aby w pełni zaspokoić popyt, Chiny musiałyby produkować 1 mld jajek dziennie. W chwili obecnej rynek ten wyceniany jest w Chinach na 37 mld USD. Produkcja krajowa zwiększa się, jednak przypomina warunki fabryki, w której proces produkcyjny nastawiony jest na wynik z pominięciem innych czynników. Zwraca się uwagę na to, że standardy sanitarne nie zawsze są dochowane, nie tak dawno setki osób zmarły w wyniku ptasiej grypy.

W wyniku konfliktu handlowego Chiny utracą część dostaw rolnych, gdyż eksport produktów rolnych ze Stanów Zjednoczonych objętych 25-procentowymi cłami nie będzie opłacalny. Tak stało się z wołowiną, której Chiny są największym importerem. Import mięsa wołowego wyniósł 700 tys. ton w 2017 r. Nie będąc w stanie w krótkim czasie zwiększyć produkcji, będą poszukiwały nowych źródeł dostaw. Polscy producenci mogą na tym skorzystać, o ile ich produkty zostaną dopuszczone na rynek.

Perspektywy

1. Sektor rolno-spożywczy w ChRL będzie się rozwijał dwutorowo – z jednej strony władze ChRL będą dążyły do zwiększenia własnej produkcji, z drugiej strony importerzy będą poszukiwali nowych dostawców spoza USA. W krótkim okresie wzrost produkcji rolnej w Państwie Środka nie wystarczy na pokrycie zapotrzebowania.
2. Wzrost produkcji rolnej w ChRL będzie odbywał się w warunkach produkcji masowej, co budzi wątpliwości związane z zachowaniem odpowiednich wymogów sanitarnych oraz zdrowotnych. Rosnąca klasa średnia, która zwraca uwagę na ekologiczność żywienia i zdrowy tryb życia, będzie napędzała import produktów rolno-spożywczych z zagranicy.

3. Należy się spodziewać, iż w związku z brakiem podaży produktów rolnych ceny żywności wzrosną. Jednocześnie rząd ChRL będzie bardziej skłonny dopuścić kolejne produkty z innych krajów do obrotu na rynku. Świadczy o tym chociażby wypowiedź premiera ChRL, Li Keqiang.
4. Wiele krajów podjęło decyzję o zwiększeniu plantacji soi w celu pokrycia zapotrzebowania ChRL. Spadek podaży spowodował wzrost cen produktu eksportowanego do Chin. W krótkim okresie producenci mogą spodziewać się wysokich marż.

Implikacje

- Rząd Rzeczypospolitej powinien wykorzystać szansę związaną z brakiem podaży produktów rolnych w ChRL i ubiegać się o rozszerzenie katalogu dopuszczonych do obrotu polskich towarów. Szczególnie perspektywnym produktem jest mięso wołowe, którego 55% produkcji polskiej trafia na eksport. Polska podejmuje te działania na szczeblu UE, jednak powinna przejść do ofensywy dyplomatycznej na wielu poziomach. Cechą charakterystyczną stosunków z Chinami jest prowadzenie negocjacji na wysokim szczeblu (multilateralnym), lecz zawieranie porozumień na szczeblu (bilateralnym), dlatego Polska oprócz zabiegania o dopuszczenie wołowiny na poziomie unijnym powinna podejmować działania w formacie „16+1” oraz bilateralnym.
- Trudno określić, jak długo potrwa wojna handlowa pomiędzy USA a Chinami, jednak na razie brak jest sygnałów, świadczących o tym, że zakończy się ona w najbliższym czasie. Oba kraje grożą, że będą nakładały kolejne cła. Polscy producenci powinni rozważyć opłacalność plantacji soi. Nie jest to jednak prosta decyzja ze względu na zmienne warunki pogodowe, które czynią uprawę soi w Polsce nieprzewidywalną. W krótkim okresie jednak ceny soi w ChRL prawdopodobnie będą wysokie.

Motoryzacja

Wydarzenia

1. Chiński sektor motoryzacyjny w pierwszej połowie 2018 roku zanotował dynamiczny wzrost. Według danych China Association of Automobile Manufacturers sprzedaż samochodów wzrosła o 5,57% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Najdynamiczniejszy wzrost dotyczył samochodów elektrycznych (79%) oraz hybrydowych (170%).
2. Chińska firma Contemporary Amperex Technology Ltd. (CATL) zdecydowała się zbudować w Niemczech fabrykę baterii litowo-jonowych. W tej konkurencji przegrała Polska, która również podejmowała starania w celu przyciągnięcia inwestycji. Z pewnością na lokalizację inwestycji miała wpływ podpisana pomiędzy CATL a BMW umowa na dostarczenie baterii na kwotę 4 mld EUR.
3. Drugi największy producent autobusów w Chinach, King Long, wraz z chińską spółką technologiczną Baidu (odpowiednik Google w Chinach) wyprodukował i przetestował pierwszą partię autonomicznych autobusów. Pojazd o nazwie Apolong ma początkowo obsługiwać lotniska oraz dowozić turystów do atrakcji turystycznych w Pekinie, Shenzhen, Xiongnan, Wuhan oraz Pingtan.
4. Tesla planuje zbudować w Szanghaju fabrykę samochodów elektrycznych o zdolności produkcyjnej równej 500 tys. rocznie. Administracja miasta zapowiedziała przyspieszenie prac nad zniesieniem restrykcji dla zagranicznych producentów samochodów elektrycznych i hybrydowych w Chinach.
5. Rząd ChRL potwierdza, że planuje do 2022 roku znieść ograniczenia dla zagranicznych producentów samochodów pasażerskich w Chinach.
6. Podczas wizyty premiera ChRL, Li Keqiang, w Niemczech spółka BMW ogłosiła plan, według którego BMW iX3 ma być produkowany w Chinach. BMW podpisało także list intencyjny z Baidu o współpracy w zakresie produkcji samochodów autonomicznych.
7. Tesla podwyższa ceny dwóch modeli swoich samochodów, tj. Modelu X oraz S, na rynku chińskim. Podwyżka cen spowodowana jest cłami nałożonymi na produkty z USA.

8. Didi Chuxing (chiński odpowiednik firmy Uber) podpisał umowę z niemieckim koncernem Continental AG. Współpraca ma na celu stworzenie autonomicznego samochodu, który mógłby być wykorzystywany w zakresie usługi przewozu osób samochodami pasażerskimi.
9. Volkswagen podpisał list intencyjny z chińskimi spółkami China Intelligent oraz Connected Vehicles Research Institute. W wyniku podpisanego dokumentu VW ma przeznaczyć 150 mln USD na badania związane z elektromobilnością oraz samochodami autonomicznymi.
10. Sprzedaż samochodów marki Ford w Chinach spadła w czerwcu o 25% w porównaniu z analogicznym okresem w roku poprzednim.
11. Daimler AG uzyskał pozwolenie na testy samochodów autonomicznych w Pekinie. Jest to pierwsza zagraniczna spółka, która uzyskała takie pozwolenie w stolicy Chin.
12. Chiny zdecydowały się na objęcie cłami LNG ze Stanów Zjednoczonych. Obecnie Chiny są odbiorcą skroplonego gazu z USA o wartości 1 mld USD rocznie. Analitycy Morgan Stanley podkreślają, że w ciągu 2–3 lat wartość ta mogłaby wynieść nawet 9 mld USD rocznie.
13. Amerykańskie restrykcje dotyczące inwestycji w sektor technologiczny mogą obrócić się przeciw rynkowi motoryzacyjnemu w USA. Zwracają oni uwagę, że amerykańskie firmy oraz inwestorzy finansowali ponad 60 start-upów z Chin, z czego 16 to tzw. jednorożce, czyli takie, które osiągnęły wartość ponad 1 mld USD.

Tło

Przyszłość rynku motoryzacyjnego znajduje się w Chinach. Chińskie firmy podejmują działania w zakresie rozwoju technologii: samochodów autonomicznych, ride-hailingu oraz elektromobilności. Nakłady na rozwój tych technologii są najwyższe na świecie, a spółki technologiczne oraz fundusze inwestycyjne z Państwa Środka podjęły z zagranicznymi koncernami współpracę zmierzającą do ich komercjalizacji. Dodatkowo, w przeciwieństwie do krajów zachodnich, w Chinach nie istnieją obawy przed niebezpieczeństwami związanymi na przykład z testowaniem samochodów autonomicznych. Produkty są testowane, a następnie wprowadzane do wykorzystania komercyjnego bez sprzeciwu społecznego, a dodatkowo ze wsparciem strony rządowej. Można to zestawić z ogromnymi obawami w USA przed wypadkami powodowanymi przez samochody autonomiczne. Testowanie tych pojazdów powoduje tak duży sprzeciw społeczny, że testy zostają zawieszone. Stąd też zagraniczne

koncerny motoryzacyjne upatrują szansy we współpracy z chińskimi gigantami technologicznymi i zawierają joint-venture. Państwo Środka stworzyło idealne warunki dla rozwoju tych technologii.

Co ciekawe, większość zawartych partnerstw odbywa się w modelu zagraniczny producent samochodów – chińska spółka technologiczna. Model ten został jednak przełamany przez Continental AG, który jest producentem podzespołów, pokazując tym samym, że polskie firmy produkujące podzespoły mogą szukać partnerów w Chinach. W zakresie technologii, które są rozwijane w Chinach, w Polsce nie prowadzi się badań na dużą skalę. Polacy mogą skorzystać z wiedzy i doświadczenia chińskich firm oraz pomóc w ich komercjalizacji w Europie.

CATL zbuduje fabrykę baterii litowo-jonowych w Niemczech, tym samym Polska straciła szansę na przyciągnięcie dużej inwestycji w elektromobilność. Wybór chińskiej firmy nie dziwi, gdyż powiązany jest z zawarciem umowy na dostarczenie baterii dla BMW na kwotę 4 mld EUR. Polakom trudno konkurować z Niemcami, którzy posiadają kilka międzynarodowych koncernów samochodowych. Polska jako producent podzespołów powinna upatrywać celów we współpracy z chińskimi producentami samochodów. Produkcja samochodów autonomicznych czy bazujących na silnikach elektrycznych wykorzystuje znaczną część podzespołów identycznych jak w produkcji samochodów z silnikami spalinowymi.

Perspektywy

1. Rozwój technologiczny sektora motoryzacyjnego w Chinach będzie bazował na samochodach autonomicznych (transport publiczny i samochody pasażerskie), elektromobilności, samochodach wykorzystujących Internet of Things (IoT). Chiny staną się w krótkim czasie liderem światowym w tym zakresie, a zagraniczne koncerny we współpracy z chińskimi gigantami technologicznymi będą komercjalizować te produkty na Zachodzie.
2. Otwarcie się Chin na producentów zagranicznych samochodów NEV (New Energy Vehicles) jest pierwszym krokiem do zachęcenia producentów zagranicznych do przeniesienia fabryk do Państwa Środka. Oczekuje się że linia ta zostanie utrzymana w przyszłości, a rząd ChRL będzie podejmował kolejne działania mające na celu przyciągnięcie inwestycji w sektorze motoryzacyjnym.

3. Rosnąca produkcja samochodów wszelkich typów w Chinach będzie powodowała wzrost zapotrzebowania na podzespoły. Polscy producenci mogą skorzystać na tym, zaopatrując chińskich producentów samochodów.
4. Polskie firmy powinny kierować się trendem rozwoju rynku motoryzacyjnego w ChRL i rozpocząć współpracę w zakresie dostosowywania swoich produktów do technologii przyszłości. Chińskie firmy mogą potraktować współpracę z polskimi jako furtkę do wejścia na rynek europejski.
5. Pomimo nałożenia cła na LNG z USA sektor samochodów ciężarowych napędzanych skroplonym gazem będzie się rozwijał. Dostawy LNG z USA nie były znaczące i nie będą miały dużego wpływu na ceny w ChRL.
6. Producenci podzespołów z Polski, wchodząc we współpracę z firmami z Chin, mogą rozszerzyć zakres oferowanych produktów oraz zyskać know-how. Rozmiar polskich firm nie zainteresuje wielkich gigantów technologicznych z Państwa Środka, lecz mniejsze spółki z sektora auto-moto z pewnością będą zainteresowane Europą Środkowo-Wschodnią.

Implikacje

- Chińczycy patrzą z uznaniem na niemiecki sektor motoryzacyjny. Traktują samochody z Niemiec jako przykład solidności, zaawansowania technologicznego oraz gwarancji jakości. Najcenniejszym atutem polskich producentów podzespołów w Chinach jest doświadczenie we współpracy z niemieckimi koncernami. Fakt ten powinien być wykorzystywany w ChRL jako czynnik promujący polskie firmy.
- W Polsce jest duża liczba producentów podzespołów, którzy wytwarzają produkty mające zastosowanie we wszelkich rodzajach pojazdów (napędzanych silnikiem spalinowym, elektrycznym). Są to na przykład producenci: karoserii, komponentów i modułów nadwozi, obudowy przekładni kierowniczej, modułów chłodzących, zagłówków, podłokietników, poszycia i wypełnienia siedzeń, wycieraczek, oświetlenia, tarcz hamulcowych i innych. Podzespoły mogą być sprzedawane bezpośrednio w Chinach. We współpracy z chińskimi firmami z sektora motoryzacyjnego polskie firmy mogą dostosowywać lub wytwarzać inne podzespoły specyficzne dla danego typu samochodów.

- Producenci podzespołów mogą szukać okazji do nawiązania współpracy w formie joint-venture, która pozwoli chińskim spółkom na wprowadzenie ich innowacji w Europie. W ten sposób polscy producenci mogą uzyskać dostęp do know-how oraz wykorzystać go do poszerzenia zakresu produkcji.
- Konsolidacja sektora motoryzacyjnego oraz tworzenie zdolności do własnej produkcji samochodów będzie perspektywiczna dla polskich firm we współpracy z Chinami.
- Pomimo że Niemcy są pierwszym naturalnym miejscem, którym interesują się firmy z Państwa Środka, to wraz ze swoim rozwojem Chińczycy będą szukać kolejnych krajów do ekspansji. Warto, aby rząd podejmował działania mające przyciągnąć te inwestycje poprzez tworzenie klastrów oraz Specjalnych Stref Ekonomicznych.

Energetyka i środowisko

Wydarzenia

1. Pomimo ograniczenia subsydiów dla farm słonecznych do limitu 30 GW nowych mocy wytwórczych (w 2017 roku limit był wyznaczony na 53 GW), produkcja paneli słonecznych wzrosła. Z publikowanych danych wynika, że przyczynił się do tego eksport paneli.
2. Według raportu PricewaterhouseCoopers w 2017 roku inwestycje w energetykę odnawialną osiągnęły rekordowy poziom ponad 5,2 mld USD. Dane odzwierciedlają 194 inwestycji. 10 firm nie ujawniło wysokości inwestycji.⁹
3. Władze ChRL ustanowiły nowy zespół ds. zwalczania smogu, w skład którego wejdą wicepremier, minister ds. ekologii i środowiska, burmistrzowie Pekinu i Tianjinu, marszałek prowincji Hebei, przedstawiciel regulatora energetycznego oraz przedstawiciele innych prowincji. Zespół ma koordynować działania zmierzające do poprawy jakości powietrza w regionie Pekin – Tianjing – Hebei.
4. Pekin w 2017 roku ustanowił cel użycia etanolu w benzynie E10 w wysokości 10%. Chińskie firmy postanowiły wykorzystać szanse i złożyły liczne wnioski o pozwolenie na produkcję, lecz od czasu ogłoszenia planu dotychczas tylko jedna firma je otrzymała.

⁹ Zhu Lingqing, *China's clean energy investment hit record highs in 2017*, chinadaily.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

5. Chiny zwiększają swoje dostawy ropy naftowej z Kanady. Tankowiec zawierający 514 tys. baryłek wypłynął z portu w Vancouver 4 lipca 2018 roku.
6. Władze prowincji Guizhou podczas konferencji Eco Forum Global ogłosiły uruchomienie programu pozwalającego przedsiębiorstwom skompensowanie śladu węglowego przez posadzenie drzew. Same firmy nie muszą sadzić drzew, robią to mieszkańcy wsi prowincji Guizhou, którzy w zamian otrzymują wynagrodzenie. Wszystko odbywa się za pomocą platformy, która łączy przedsiębiorstwa i mieszkańców. Za posadzenie jednego drzewa i jego utrzymanie mieszkańiec otrzymuje wynagrodzenie równe 3 RMB (1,5 PLN).
7. Siemens i China's State Power Investment Corporation (SPIC) podpisały memorandum potwierdzające zamiar współpracy w zakresie wysokowydajnych turbin gazowych. Zgodnie z umową Siemens będzie wspierać SPIC w zakresie B&R ciężkich turbin gazowych, a także zapewniać szkolenia i konsultacje techniczne.
8. Ding Yan – zastępca dyrektora Departamentu Emisji w Ministerstwie Ekologii i Środowiska ChRL – zapowiedział, że w celu zmniejszenia emisji CO₂ Chiny chcą, aby 30% transportu dóbr odbywało się koleją. Obecnie ponad 75% dóbr transportowanych odbywa się drogą samochodową.
9. Władze ChRL postanowiły rozszerzyć miesięczne rankingi zanieczyszczenia powietrza o kolejne miasta. Obecny ranking będzie uwzględniał jakość powietrza w 169 miastach, wcześniej w rankingu oceniane były 74 miasta. Nacisk został położony na miasta w najbardziej zanieczyszczonych prowincjach, tj. Shanxi oraz Shaanxi.
10. Prowincja Hebei, w której znajduje się przemysł ciężki bazujący na stali, zamierza do 2020 roku zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza o połowę. W tym celu zamknięte zostaną kopalnie, fabryki cementu oraz koksownie.
11. Amerykańska firma Apple zainwestuje 300 mln USD w zieloną energię w Chinach, zmierzając do zapewnienia odnawialnej energii dla miliona domów w Państwie Środka.
12. China General Nuclear Power Corporation (CGN) nabyła 75% udziałów w szwedzkiej inicjatywie energetyki wiatrowej. Oczekuje się, że projekt „The North Pole” dotyczący elektrowni wiatrowej, zlokalizowany w Pitea w Szwecji, będzie gotowy do eksploatacji pod koniec 2019 roku. Z mocą 650 000 kilowatów stanie się największą lądową elektrownią wiatrową w Europie.

Tło

Chiny podtrzymują obrany kierunek w celu poprawy jakości powietrza, ograniczenia emisji dwutlenku węgla oraz zwiększenia udziału energii odnawialnej w miksie energetycznym. Ze względu na rozmiar Państwa Środka występuje tam problem koordynacji działań, w szczególności wdrażania prawa ustawionego na szczeblu krajowym w prowincjach oraz miastach. Władze ChRL tworzą grupy robocze, w skład których oprócz przedstawicieli różnych ministerstw i agencji rządowych wchodzi przedstawiciele prowincji oraz miast.

Działania prośrodowiskowe ChRL ukierunkowane są w szczególności na rejony, które do tej pory były zaniedbywane. Motywowano to tym, że koszty środowiskowe są niższe niż korzyść ze wzrostu gospodarczego. Świadczy o tym chociażby fakt, że znaczna część miast z prowincji Shanxi oraz Shaanxi nie znajdowała się w zestawieniu jakości powietrza. Władze ChRL postanowiły naprawić ten błąd, publikując rozszerzony ranking. Inne działania zmierzają do zmniejszenia redukcji poprzez przeniesienie fabryk z miast oraz zwiększenie udziału transportu kolejowego towarów.

Warto zwrócić uwagę na innowacyjne podejście do zacierania śladu węglowego. W Europie w dalszym ciągu przyjmuje się, że najskuteczniejszym narzędziem jest obniżenie emisji z przemysłu i energetyki oraz pobieranie opłat za uprawnienia do emisji. Chiny używają łącznie wielu metod, w których przedsiębiorstwa mogą wykorzystywać do skompensowania swojej emisji, sadzenie drzew. Działanie to ma dodatkowo efekt społeczny, pozwala mieszkańcom najbiedniejszych regionów zyskać dodatkowy zarobek. Wszystko odbywa się za pomocą Internetu, co stanowi przykład, jak technologie e-commerce mogą być wykorzystane dla dobra społecznego. W ten sposób Chiny realizują również swoje zobowiązania z Porozumienia Paryskiego.

Perspektywy

1. Eksport tanich paneli słonecznych z ChRL do Europy pomimo znacznych ceł nie zmniejsza się. UE prowadziła już kilka razy postępowania antydumpingowe w stosunku do chińskich podmiotów. Wraz z nakładaniem coraz niższych limitów nowych mocy wytwórczych z energii słonecznych w Chinach można spodziewać się, że rynki zachodnie będą zalewane przez panele z Chin.

2. Monitoring jakości powietrza jako element walki z zanieczyszczeniem powietrza to miernik rosnącej świadomości obywateli Chin. Siła presji społecznej nawet w ChRL nie powinna być niedoceniana. Władze lokalne i centralne zabiegają o utrzymanie wysokiego poparcia swoich rządów, a Chińczycy chcą oddychać czystym powietrzem. Polskie władze mogą wykorzystać podobne narzędzie, uświadamiając obywateli, że ich działania mają wpływ na jakość powietrza w miejscu zamieszkania.
3. Ograniczenie dotacji dla nowych źródeł energii pochodzącej ze słońca może być sygnałem, że rząd ChRL powoli będzie wycofywał się ze wsparcia tego rodzaju energetyki. Prawdopodobnie Pekin uznał, że wspierany przez lata sektor uzyskał dojrzałość i powinien radzić sobie na otwartym rynku. Energetyka odnawialna pozostaje otwarta dla przedsiębiorstw zagranicznych, a przykład firmy Apple pokazuje, że z tej okazji firmy chętnie korzystają.

Implikacje

- Spodziewamy się, że UE będzie podejmowała kroki mające na celu zapobieżenie zakłóceniu konkurencji na rynku wspólnym paneli słonecznych. Być może Unia zdecyduje się na podwyższenie cel bądź Komisja Europejska będzie monitorowała import pod pretekstem postępowania antydumpingowego.
- Napływ paneli z Chin w jeszcze większej ilości z pewnością zmusi lokalnych producentów, dystrybutorów oraz importerów do obniżenia cen.
- Polskie podmioty mogą wykorzystać trend prośrodowiskowy w ChRL przez współpracę badawczą, implementowanie rozwiązań sprawdzonych w Państwie Środka oraz sprzedaż produktów w tym kraju.
- Warto zwrócić uwagę, że poprawa środowiska to nie tylko energetyka i przemysł, ale również rolnictwo. Hodowla bydła mięsnego powoduje znaczne emisje gazów cieplarnianych, a ChRL jest największym rynkiem światowym mięsa wołowego. Ograniczenie emisji w rolnictwie w Chinach będzie skutkowało wzrostem importu mięsa wołowego.

Polityka międzynarodowa

Wydarzenia

1. Administracja prezydenta Donalda Trumpa rozważa nałożenie kolejnych cel w wysokości 25% na towary o łącznej wartości 200 mld USD. Przyczyną groźby jest brak spełnienia żądań (głównie dotyczących ochrony własności intelektualnej) Waszyngtonu oraz nałożenie cel na produkty z USA.
2. W Sofii 6 oraz 7 lipca odbył się szczyt platformy „16+1”, tj. krajów Europy Środkowo-Wschodniej oraz Chin. Chiny były reprezentowane przez premiera Li Keqiang. Główny nacisk szczytu położony był na współpracę w zakresie rolnictwa. Dużo uwagi poświęcono stosunkowi platformy „16+1” do relacji UE – Chiny, w których ta pierwsza ma być podporządkowana drugiej. Polska oraz Litwa jako jedyne nie były reprezentowane przez Prezesa Rady Ministrów, w imieniu Rzeczypospolitej pojawił się wicepremier Jarosław Gowin.
3. Komisja Europejska zapowiedziała nałożenie cel na rowery elektryczne z Chin. Jest to odpowiedź na dumpingowe ceny rowerów, które zalewają rynki europejskie. Prowadzone jest również postępowanie w sprawie wysokości chińskich dotacji dla rowerów elektrycznych. Znaczna kwota dotacji mogła zakłócić rynek europejski.
4. W USA pojawiają się coraz wyraźniejsze głosy sprzeciwu wobec wywołanej wojny handlowej z Chinami. Rzecznik prasowy Izby Reprezentantów USA, Paul Ryan, stwierdził, że pomimo iż Chiny dopuszczają się nieuczciwej konkurencji, cła nie są odpowiednim narzędziem walki. Amerykańskie Stowarzyszenie Soi zwróciło się do prezydenta USA o rozważenie alternatywnych kroków.
5. Chińska nadwyżka handlowa w stosunku do USA wyniosła w czerwcu tego roku 28,97 mld USA. Ten rekordowy wynik jest skutkiem starań eksporterów dążących do dostarczenia towarów, zanim wejdą w życie cła nałożone przez USA.¹⁰
6. W trakcie China-Arab States Cooperation Forum prezydent Chin zapowiedział udzielenie pomocy krajom Bliskiego Wschodu na kwotę 106 mln USD oraz pożyczki w wysokości 20 mld USD. Dodatkowe środki mają być wykorzystane jako pomoc rozwojowa. Prezydent

¹⁰ Yawen Chen, Elias Glenn, *China's trade surplus with U.S. hits record as exporters rush to beat tariffs*, reuters.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

Xi Jinping podkreślił jednocześnie znaczenie krajów arabskich dla bezpieczeństwa idei „Pasa i Szlaku”.

7. Prezydent Chin Xi Jinping zapowiedział, że jego kraj udzieli Sri Lance dotacji w wysokości 295 mln USD. Prezydent Sri Lanki, Maithripala Sirisena, wskazał, że uzyskaną pomoc wykorzysta na budowę mieszkań socjalnych. Współpraca pomiędzy krajami jest częścią idei „Pasa i Szlaku”. Otrzymanie dotacji zbiegło się w czasie z lokalną krytyką finansowania kampanii poprzedniego prezydenta Sri Linki przez chińskie firmy.
8. Sri Lanka podjęła decyzję o przeniesieniu bazy marynarki wojennej do portu Hambantota zbudowanego przez Chiny. Port ma zapewniać ochronę części „Pasa i Szlaku”. Sri Lanka oraz Chiny zapewniają, że port nie będzie wykorzystywany przez chińskie siły zbrojne, tylko przez te należące do Sri Lanki, a jego jedyny cel to zabezpieczenie tras handlowych.
9. 21 lipca 2018 roku prezydent Chin, Xi Jinping, odwiedził Senegal. Podczas wizyty zapowiedział wzmocnienie relacji pomiędzy Chinami a Afryką, w tym udzielenie tanich pożyczek, zakup surowców i minerałów oraz budowę dużych projektów infrastrukturalnych.
10. Oprócz Senegalu chiński prezydent odwiedził Rwandę, RPA oraz Mauritius. Afryka pozostaje strategicznym partnerem Chin, dostarczając surowców naturalnych, ale również wspierając politycznie Państwo Środka w Organizacji Narodów Zjednoczonych.
11. Panama oraz Chiny negocjują warunki handlowe. Celem podjętych rozmów jest ustanowienie Strefy Wolnego Handlu, w której Panama stanowiłaby hub logistyczny dla produktów z Chin.
12. Prezydent Chin, Xi Jinping, odbył wizytę w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, w wyniku której państwa mają współpracować w obszarach energetyki, technologii oraz infrastruktury.
13. Nigeryjski Bank Centralny rozpoczyna sprzedaż chińskiego yuana. Nigeryjski bank posiada yuany o wartości 2,4 mld USD. Jest to skutek pogłębionej współpracy gospodarczej. Chiński yuan ma posłużyć Nigeryjczykom do importu produktów z Państwa Środka. Jest to kolejny krok, który Pekin podejmuje w celu internacjonalizacji RMB.

Tło

Wojna celna pomiędzy USA a Chinami pozostaje najważniejszym tematem w stosunkach międzynarodowych przez kolejny miesiąc. Implikacje relacji dwóch mocarstw wywierają wpływ na światową gospodarkę, a brakuje sygnałów, aby kraje zmierzały do

porozumienia. Przeciwnie, administracja prezydenta Donalda Trumpa rozważa nałożenie kolejnych cel na towary z Chin o wartości 200 mld USD. Chiński rząd zapowiada, że jeśli plany USA zostaną wdrożone, odpowie tym samym. Podmioty będące w obrocie gospodarczym będą musiały dostosować się do nowego porządku i panujących w nim reguł. Wiąże się to z powstaniem zarówno nowych szans – głównie wypełnienia luki w handlu powstałej pomiędzy dwoma krajami – jak i zagrożeń, czyli napływu znacznych ilości towarów z Chin, które nie zostaną sprzedane w USA.

W cieniu tych wydarzeń pozostaje szczyt formuły „16+1”, która stanowi platformę porozumienia pomiędzy krajami Europy Środkowo-Wschodniej a Chinami. Chiny, deklarując prymat relacji z Unią, wysłały jasny sygnał Niemcom, że nic w naszym regionie nie będzie ustalane bez ich udziału. Brak premiera Rzeczypospolitej na szczycie pokazuje, że Polska nie wiąże z inicjatywą wielkich nadziei. Platforma „16+1” nie przyniosła dotychczas żadnych znaczących sukcesów, a kraje szesnastki mimo okazji do wywierania wpływów na ChRL nie wykorzystały tej szansy. Optymistycznym, lecz gorzkim akcentem była deklaracja chińskiego premiera o otwarciu rynku produktów rolnych na towary z EŚW. Gorycz w tym akcencie wynika z tego, że ograniczono nasze aspiracje jedynie do rolnictwa, co pokazuje, że to jedyny atut, jaki Chiny widzą w naszym regionie.

Inicjatywa „Pasa i Szlaku” staje się wizją, którą Chiny chcą przyciągać do siebie inne kraje. Tak jak kiedyś USA niosły ze sobą obietnicę wolności, tak Państwo Środka ma dawać krajom „prosperity”. Nic dziwnego, że kraje niskorozwinięte i rozwijające się chcą być częścią tej idei, która nie ma granic, a z każdą wizytą rozszerza się o kolejne odnogi. Pomimo że Chiny, w odróżnieniu od USA, nie wymuszały na krajach dostosowywania się do ich systemu, to powoli widać, że brak wymagania wprowadzenia konkretnych reform nie oznaczał, że Chiny zrezygnowały z prób wpływania na sytuację polityczną innych państw. Wątek ten widoczny jest w Sri Lance, gdzie pojawiają się głosy, że firmy chińskie finansowały kampanię prezydencką poprzedniej głowy państwa.

Perspektywy

1. Zapowiedź premiera ChRL podporządkowania formuły „16+1” współpracy z Unią Europejską może oznaczać dalszą marginalizację platformy. Chiny wydają się zwracać

ku Niemcom, o których względy zabiegają ze względu na zrozumienie ich wpływu na politykę europejską.

2. Wojna handlowa między USA a Chinami nie zakończy się zbyt szybko, a ewentualna decyzja Stanów Zjednoczonych o zaostreniu jej przez nałożenie kolejnej serii może doprowadzić do przetasowania na arenie międzynarodowej w wyniku strat poniesionych przez jeden z krajów. Niektórzy analitycy ostrzegają, że długotrwały konflikt handlowy może przerodzić się w konflikt zbrojny. Chiny, zmierzając do zabezpieczenia własnych interesów, ugruntowują swoją pozycję w państwach trzecich, które mają wpływ na bezpieczeństwo szlaków handlowych oraz ich gospodarki, tj. w Afryce i Bliskim Wschodzie.
3. Afryka i Bliski Wschód to dwa strategiczne kierunki dla Chin ze względu na bezpieczeństwo energetyczne oraz powolne przenoszenie części produkcji do krajów biedniejszych. Afryka pozostaje ogromnym polem inwestycyjnym dla Chin, w których realizowane są chińskimi siłami projekty infrastrukturalne, energetyczne oraz produkcyjne. Państwa Zachodu w dalszym ciągu podchodzą sceptycznie do takich projektów w swoich krajach, podczas gdy są one mile widziane w Afryce.

Implikacje

- Potrzebne jest zredefiniowanie formuły „16+1”, określenie strategicznych celów regionu oraz efektywne wywieranie wpływu na Chiny jako jeden głos Europy Środkowo-Wschodniej. Polska nie powinna rezygnować z tego narzędzia, gdyż w przeciwieństwie do modelu współpracy UE – Chiny w szesnastce jej głos jest znacznie bardziej słyszalny. W innym przypadku ten model współpracy EŚW – Chiny zostanie zmarginalizowany.
- Polska powinna podejmować działania mające na celu wypełnienie luki importowej Chin w produktach rolno-spożywczych wynikłych z wojny handlowej. W tym celu władze Rzeczypospolitej muszą przygotować ofensywę dyplomatyczną w celu dopuszczenia polskich produktów do obrotu na rynku.
- Nie sposób przewidzieć ostatecznego rezultatu wojny handlowej pomiędzy USA a Chinami. W Stanach Zjednoczonych pojawiają się głosy krytyczne, a opinia publiczna ma dużo większy wpływ na decyzje administracji aniżeli w ChRL. Pekin umiejętnie

wybrał cel swojego odwetu, uderzając w odpowiednie miejsce Amerykanów. Prawdopodobne jest, że Chiny będą próbowały kształtować swoją politykę tak, aby prezydent Donald Trump przegrał następne wybory, a konflikt zakończył się wraz z końcem kadencji.

Edukacja

Wydarzenia

1. Stany Zjednoczone wprowadziły restrykcje wizowe dla studentów z Chińskiej Republiki Ludowej. Obywatele Chin studiujący kierunki związane z high-tech (robotyka, lotnictwo, inżynieria) mogą uzyskać tylko roczne wizy i są kontrolowani przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego (Homeland Security).

Tło

Zaostrzenia wizowe są skutkiem wojny handlowej oraz oskarżeń USA o szpiegostwo technologiczne ChRL. Administracja Stanów Zjednoczonych upatruje sukcesu Chin w kopiowaniu swoich rozwiązań, co osłabia amerykańską gospodarkę i jej rozwój technologiczny. Pomimo iż zaostrzenia nie są znaczne, to można spodziewać się, że chińscy studenci będą zniechęceni do studiowania w USA. Według danych Ministerstwa Edukacji ChRL, co roku około 5 mln studentów z Chin wyjeżdża zagranicę w celach edukacyjnych, a do tej pory Stany Zjednoczone były najpopularniejszym kierunkiem.

Perspektywy

1. Na zaostrzeniach wizowych dla chińskich studentów mogą zyskać polskie uczelnie. Aby tak się jednak stało, muszą posiadać ofertę edukacyjną w języku angielskim. Niezwykle ważne dla studentów z Chin jest uzyskanie tytułu lub stopnia naukowego (licencjata, magistra, doktora) po ukończonych studiach. W związku z powyższym chińscy studenci nie są zbyt zainteresowani innymi formami kształcenia (studia podyplomowe).

Implikacje

- Zachodnie uniwersytety dawno dostrzegły ogromny potencjał rynku edukacyjnego w Chinach. Posiadając odpowiednią ofertę edukacyjną, promowały się w Chinach, tworząc specjalne jednostki oraz biura przedstawicielskie, których zadaniem była

rekrutacja chińskich studentów. Polskie uczelnie muszą zrobić to samo, jeśli chcą walczyć o żaków z Państwa Środka. Warto wspomnieć przy tym, że polskie uczelnie mogą pobierać od studentów z Chin wyższe czesne, gdyż nie muszą być oni traktowani na równo ze studentami z krajów Unii.

Sport

Wydarzenia

1. Zakończone mistrzostwa świata w piłce nożnej przywróciły do debaty publicznej brak udziału Chin w zawodach. Ambicją Xi Jinpinga jest, aby jego kraj do 2050 roku stał się potęgą piłkarską. W związku z tym podejmowane są kolejne kroki w realizowaniu planu rozwoju chińskiej piłki nożnej (*Football Development plan in the Medium and Long Term 2016–2050*).
2. Brak reprezentacji ChRL w mistrzostwach nie przeszkodził chińskim firmom reklamować się na wielką skalę podczas mundialu. Chińscy sponsorzy zastąpili konkurentów z Zachodu, a podczas meczów mogliśmy zobaczyć reklamy firm, takich jak: Hisense, Vivo, Mengniu oraz Wanda.
3. Według doniesień portalu Marca chiński klub piłkarski zaoferował 177 mln funtów brytyjskich za sprzedaż Cristiano Ronaldo. Ostatecznie piłkarz odrzucił ofertę.
4. Chińska spółka Suning Sport pozyskała finansowanie w wysokości 600 mln USD. Do spółki należy między innymi włoski klub Inter Mediolan oraz Jiangsu Suning F.C. Suning Sport jest spółką córką chińskiego giganta sprzedaży detalicznej – Suning Holding Group.
5. Głównym producentem flag państw konkurujących w mistrzostwach świata była chińska spółka Qingdao Wonderfulflag Co. Ltd., która dostarczyła do Rosji ponad 5 milionów flag.

Tło

Piłka nożna w Chinach historycznie nie odgrywała wielkiej roli, stąd tak ambitne plany chińskiego rządu wydają się początkowo niezrozumiałe. Wytłumaczeniem piłkarskich ambicji Państwa Środka mogą być względy gospodarcze oraz kulturowo-polityczne.

Ten widowiskowy sport przyciąga przed telewizory w Chinach dziesiątki milionów widzów, a pomimo że chińska reprezentacja nie uczestniczyła w mundialu, to grupa około 40 000 fanów z Chin była obecna w Rosji. Tak liczna grupa fanów tego sportu ma oczywiste

przełożenie na gospodarkę, w szczególności dotyczy to odzieży i akcesoriów sportowych, sprzedanych biletów na mecze czy wpływów z reklam w trakcie ich transmisji w telewizji. Drugim wytłumaczeniem może być to, oparte na ambicjach wzrostu Chin na arenie międzynarodowej. Analitycy portalu *Diplomat* posługują się paralełą, porównując mecz piłki nożnej do bitwy, w której liczą się emocje, niepewność, honor, chwała i strach. Osiągnięcie statusu potęgi piłkarskiej przez Chiny ma oznaczać, iż nawet walcząc na nieswoich zasadach (w końcu piłka nożna to historycznie obcy sport w Chinach), można pokonać przeciwników.¹¹ Taka hipoteza wydaje się racjonalna, analizując głęboko skrytą warstwę chińskich aspiracji, jednak nie może ujmować głównej przyczynie rozwoju piłki nożnej w Państwie Środka, którym jest dynamiczny trend wzrostowy zainteresowania tym sportem.

Zarówno chińskie firmy, jak i władze chcą wykorzystać ten trend, który został zauważony przez zachodnią konkurencję. Czołowe zachodnie kluby, w tym Real Madryt, Bayern Monachium, Manchester United, w sezonie przygotowawczym odwiedzają Chiny, rozgrywają tam mecze towarzyskie, zakładają szkoły piłkarskie. Jak ważny jest ten rynek, pokazują przykłady wspomnianych klubów, jak chociażby podpisana w 2017 roku umowa z Realem Madryt na sprzedaż gadżetów klubu na platformach Alibaba czy 52-milionowy zasięg transmisji meczów Bayernu Monachium na WeChat oraz Sina Weibo (chińskie media społecznościowe).

Chińscy fani piłki nożnej chętnie obserwują ligi europejskie, gdyż poziom gry w Chinach jest niski. Lokalne kluby o potężnych budżetach robią wszystko, aby poziom ten podnieść. Szczególnie częstym zachowaniem są próby ściągnięcia europejskich gwiazd do chińskich klubów za niebotyczne kwoty. Jako przykład można tutaj podać transfer Carlosa Teveza za 84 mln EUR.

Firmy z Państwa Środka nie czekają jednak tylko na to, aż poziom piłki w Chinach będzie wyższy. Widząc ogromne zainteresowanie europejską piłką, kupują kluby piłkarskie w Anglii (Aston Villa), Hiszpanii (Espanyol) oraz we Włoszech (AC Milan oraz Inter Mediolan).

Chińskie władze również dostrzegły potencjał piłki nożnej i podejmują działania na rzecz jej rozwoju w Państwie Środka. Znaczne środki przeznaczone są na infrastrukturę sportową oraz szkolenie młodych piłkarzy. Główną rolę, którą przypisał sobie chiński rząd, to

¹¹ Kerry Brown and Layne Vandenberg, *Football and the China Dream*, *diplomat.com* (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

tworzenie podstaw instytucjonalnych dla rozwoju tego sportu w kraju – organizację zawodów, lig, administrowanie systemem (Chiński Związek Piłki Nożnej). W tym zakresie Pekin będzie musiał walczyć z istniejącymi patologiami, w tym z korupcją.

Perspektywy

1. Piłka nożna może zostać wykorzystana jako narzędzie budowania relacji gospodarczych, kulturowych oraz dyplomatycznych z Państwem Środka. Pomimo niższego poziomu w porównaniu z innymi ligami europejskimi, jednym ze znaków rozpoznawczych Polski w Chinach jest Robert Lewandowski.
2. Kluby piłkarskie z Polski powinny podejmować działania w Chinach zmierzające do budowania swojej marki. Niesie to za sobą potencjał komercyjny przez sprzedaż koszulek i innych gadżetów, zakładanie szkółek piłkarskich czy sprzedaż piłkarzy do Chin.
3. Polskie kluby mogą wykorzystać zainteresowanie chińskich inwestorów szukających klubów, w których mogą nabyć udziały.
4. Włodarze polskich miast, w których grają czołowe zespoły, mogą budować swój wizerunek, bazując na piłce nożnej.
5. Marka osobista Roberta Lewandowskiego może przysłużyć się zarówno na poziomie indywidualnym, jak i krajowym do budowania relacji i z sukcesem podbić Chiny.

Implikacje

- Na szczeblu krajowym piłka nożna powinna posłużyć jako pretekst do budowania relacji z Państwem Środka oraz marki polskiej. W tym celu można zorganizować mecz towarzyski Polska – Chiny, zawrzeć porozumienie o współpracy pomiędzy Polskim Związkiem Piłki Nożnej a jego chińskim odpowiednikiem, wykorzystywać wizerunek znanych piłkarzy do promowania Polski. Naturalnym kandydatem do tego zadania jest Robert Lewandowski, który z jednej strony jest znany w Chinach w związku ze swoim talentem piłkarskim, z drugiej strony ma ze sobą już współpracę z firmami z Państwa Środka (Huawei).
- Na szczeblu miastowym władze miasta we współpracy z klubami piłkarskimi mogą podejmować działania mające na celu zbudowanie świadomości chińskich obywateli na

temat Polski w postaci organizacji szkółek piłkarskich, czy promocji w mediach społecznościowych. Takie działania mogą wpłynąć na wzrost turystyki do polskich miast oraz zwiększyć świadomość dotyczącą polskich klubów piłkarskich w Chinach.

- Niestety ze względu na niższy poziom od innych lig europejskich mecze polskiej ligi nie są transmitowane w Chinach. Natomiast nie powinno to powstrzymać PZPN oraz innych instytucji publicznych przed podejmowaniem działań ukierunkowanych na zapewnienie transmisji polskiej ligi.
- Polskie kluby mogą wykorzystać chińskich inwestorów w celu podniesienia poziomu piłkarskiego. Nie tak dawno pojawiły się doniesienia medialne o zainteresowaniu chińskich inwestorów nabyciem udziałów Legii. Sprzedaż udziałów chińskim podmiotom wraz z odpowiednią strategią promocji w Chinach może w długim okresie być korzystna dla polskich klubów.
- Kluby mogą potraktować również Chiny jako rynek zbytu dla piłkarzy, którzy często traktują ten kraj jako emeryturę piłkarską.

DODATEK SEKTOROWY SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY

Chiny są największym importerm i konsumentem żywności na świecie od 2011 roku, kiedy to prześcignęły USA. Stopniowe zmiany nawyków żywnościowych na wzór zachodni powodują, że europejskie firmy są zainteresowane wejściem na ten rynek. Rozdrobniona struktura sektora powoduje, że nawet małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) mają szansę na osiągnięcie sukcesu na tym rynku. Ekspansja jednak okupiona jest wysokimi kosztami wejścia, a zagraniczne firmy muszą liczyć się z silną konkurencją lokalnych producentów. Pomimo istniejących przeszkód polscy producenci żywności powinni rozważyć eksport do Chin.

W niniejszym raporcie omówimy zasady funkcjonowania rynku, kanały dystrybucyjne oraz segmenty sektora rolno-spożywczego, które są perspektywiczne dla polskich podmiotów.

Rozmiar rynku

Rynek Food & Beverage (F&B) warty jest około 700 mld USD.¹² Według danych chińskiej agencji prasowej Xinhua, import produktów rolnych w 2017 roku wyniósł 125,9 mld USD. Import do Chin stanowi ponad 10% wymiany handlowej produktów rolnych, przy czym import znacznie przewyższa eksport (deficyt handlowy w wysokości ponad 50 mld USD).

W sektorze spożywczym pracuje około 210 milionów ludzi (27% siły roboczej)¹³. Według innych źródeł ta liczba sięga nawet 320 milionów¹⁴. Coraz mocniejszy jest również trend sprzedaży produktów spożywczych online, udział tego kanału dystrybucyjnego do 2022 roku wyniesie 3% wartości rynku.

¹² China Briefing, Dezan Shira & Associates, *The Food & Beverage Industry in China: A Guide for Brand Owners – New Publication from Dezan Shira & Associates and The Silk Initiative*, china-briefing.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

¹³ Dane według Banku Światowego

¹⁴ Dane według Investopedia

Ogląd rynku

1. Obecnie Chiny są największym rynkiem dla wody butelkowanej, do 2013 r. pierwsze miejsce zajmowały Stany Zjednoczone. Co więcej, prognozy wskazują, że rynek ten będzie rósł w nadchodzącym roku w tempie 58%. Nic więc dziwnego, że producenci wody szukają sposobu wejścia na rynek. Nawet globalne korporacje – jak Coca-Cola, która próbowała wprowadzić swoją wodę butelkowaną w cenie 9 USD (33,10 PLN) – są zainteresowane penetracją segmentu. Należy jednak pamiętać, że trendy konsumpcyjne oraz wysokość dochodu rozporządzalnego w Chinach są zróżnicowane geograficznie.
2. Chińskie miasta dzielą się na cztery kategorie. Miasta pierwszej kategorii to cztery największe ośrodki miejskie: Pekin, Shanghai, Shenzhen oraz Guangzhou, czasami dodawany jest Chongqing. Drugą kategorię stanowią duże miasta, które najczęściej są stolicami prowincji, np. Jinan w prowincji Shangdong. W pozostałych grupach znajdują się coraz mniejsze ośrodki miejskie. Kryterium przydzielenia do danej grupy jest uzależnione od populacji oraz uzyskanych dochodów na jednego mieszkańca. Bardzo prawdopodobne, że tylko mieszkańcy z pierwszej kategorii miast mogliby pozwolić sobie na zakup wody za 9 USD.
3. Oprócz zagranicznych podmiotów w tym segmencie warto tutaj nadmienić silną konkurencję lokalną, której łatwiej dostosować swój produkt do preferencji konsumentów. Są oni bliżej geograficznie swoich klientów, lepiej rozumieją lokalne potrzeby konsumentów oraz często są w stanie szybciej zareagować na zachodzące zmiany.
4. W kwestii sektora rolnego istotną różnicą pomiędzy Chinami a Zachodem jest sposób uprawy ziemi. W Państwie Środka gospodarstwa rolne są małe i poszatkowane, a jeden właściciel może posiadać niepołączony ze sobą areał. Według ekonomisty Uniwersytetu Pekńskiego, Huanga Jikuna, w Chinach musi zajść wiele zmian, jeśli państwo ma być w stanie zaspokoić zapotrzebowanie konsumentów na produkty rolne. Jikun twierdzi, że w

- pierwszej kolejności trzeba poprawić poziom irygacji oraz zwiększyć rozmiar pojedynczych pól uprawnych.¹⁵
5. Według raportu China shopper z 2017 roku systematycznie rośnie wartość rynku „jedzenia poza domem”. W latach 2013–2016 rósł on w tempie 10% rocznie, natomiast rynek posiłków spożywanych w domu – 3%. Dodatkowo w analogicznym okresie wartość produktów spożywczych dowożonych na zamówienie rosła w tempie 44% rocznie.
 6. Dobrym odzwierciedleniem dopasowania się do trendów chińskiej konsumpcji jest strategia zastosowana przez firmę McDonald’s. O ile w Europie bazuje ona głównie na restauracjach, gdzie konsumenci na miejscu spożywają posiłki, to w Chinach bardziej popularna jest usługa dowożenia jedzenia, a lokale McDonald’s są mniejsze.
 7. Jeszcze 30 lat temu stopień urbanizacji wynosił 25%. Ostatnie dane z 2016 roku wskazują, że obecnie ok. 57% populacji mieszka w ośrodkach miejskich. Wraz z bogaceniem się społeczeństwa i rozwojem technologii zmieniła się też dieta Chińczyków – staje się ona coraz bardziej podobna do zachodniej. W porównaniu z 1990 rokiem Chińczycy obecnie (dane za 2017 rok według portalu Statista) trzykrotnie więcej mięsa (62,9 kg na osobę rocznie). Według Diary Global, pomiędzy 1995 a 2010 rokiem konsumpcja mleka wzrosła blisko 6-krotnie (14 kg rocznie na jedno domostwo). Co więcej, obecnie chińscy konsumenci kupują o 66% więcej żywności przetworzonej niż w 2008 roku.¹⁶

Trendy na rynku rolno-spożywczym

Generalnie poza rejonem miast pierwszej kategorii (Szanghaj, Pekin, Guangzhou, Shenzhen) popularność zachodnich produktów jest stosunkowo niska. Jednakże wraz z rozwojem logistyki chłodniczej oraz zwiększającej się popularności marek zachodnich, konsumenci w miastach z drugiej i trzeciej kategorii mogą stać się liczącą się grupą docelową. Aspekt geograficzny dotyka również innych elementów trendów konsumpcyjnych, nawet wystrój restauracji różni się pomiędzy prowincjami. Na przykład w Chongqingu panuje „wyciszona” atmosfera, natomiast w Szanghaju bardziej elegancka i ekstrawagancka. Różnice

¹⁵ Tracy McMillan, *How China Plans to Feed 1.4 Billion Growing Appetites*, nationalgeographic.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

¹⁶ Tracy McMillan, op.cit.

w preferencjach smakowych też zmieniają się w zależności od miejsca położenia. Na wschodnim wybrzeżu, głównie w okolicach Szanghaju, mieszkańcy wolą raczej słodkie produkty, natomiast na południu, a szczególnie w Sichuanie – potrawy pikantne.

Chińscy konsumenci zwracają uwagę na produkty innowacyjne, łączące różne smaki, a także o nietypowej zawartości dodatków. Podczas ostatnich targów spożywczych FHC 2017 Pro Wine dużym zainteresowaniem cieszyło się smakowe mleko sojowe oraz elegancko pakowana włoska woda mineralna.¹⁷

Bogacąca się klasa średnia Chińskiej Republiki Ludowej coraz większą uwagę zwraca na zdrowe odżywianie. Tradycyjnie tłuste i ciężkie posiłki są zastępowane lekkimi śniadaniem, chudym mięsem, wyrobami mleczarskimi oraz innymi nisko przetworzonymi produktami.

Władze Państwa Środka podejmują działania, aby zwiększyć produkcję rolną, powodując niekiedy, że dążenie to okupione jest spadkiem bezpieczeństwa żywnościowego oraz masowością produktów. Liczne skandale żywieniowe przyczyniły się do spadku zaufania konsumentów do rodzimych produktów spożywczych.

Rosnące tempo życia powoduje, że Chińczycy często spożywają posiłki w restauracjach oraz knajpach lub je zamawiają. Równie duży potencjał mają posiłki mrożone. Obywatele Państwa Środka lubią również kupować jedzenie przez Internet, robią to znacznie częściej niż konsumenci w Europie czy USA.

Ochrona własności intelektualnej to największe wyzwanie dla większości firm zainteresowanych wejściem na chiński rynek. Dotyczy to również sektora spożywczego. Podmioty gospodarcze zainteresowane współpracą z Chinami muszą przygotować dokładny plan, jak zarządzać marką w Państwie Środka, zarówno w przypadku sporów dotyczących technologii, opakowania, jak i sekretów handlowych.

Wskazane trendy (tj. wzrost znaczenia zdrowej żywności, rosnąca konsumpcja produktów mlecznych, spożywanie posiłków zamówionych, e-commerce jako kanał dystrybucyjny produktów spożywczo-rolnych) zostaną omówione poniżej.

¹⁷ Ann Bierbower, *The Latest China Trends from 2017 Food & Hotel China*, chinaskinny.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

Zdrowa żywność

Przewiduje się, że sektor zdrowej żywności do 2021 roku osiągnie wartość 60 miliardów USD (w 2016 r. było to 39 miliardów USD). Podobnie jak w pozostałych segmentach rynku spożywczego, tak i tu pojawiają się podobieństwa w trendach konsumpcyjnych z Zachodem. Chiny wraz z rozwojem gospodarczym zaczynają zwracać uwagę na jakość żywności, a także jej pochodzenie. Sama cena jest istotnym czynnikiem, ale istnieją coraz większe grupy konsumentów, szczególnie w dużych ośrodkach miejskich, które są gotowe zapłacić więcej za świeżą i zdrową żywność oraz suplementy diety.¹⁸ Raport McKinsey & Company¹⁹ z 2016 roku wykazał, że ok. 70% klientów w Chinach obawia się, iż spożywana przez nich żywność może mieć negatywny wpływ na ich zdrowie.

Z ostatnich danych wynika, że Chińczycy coraz częściej kierują się zawartością dodatków w produktach. Jednym z najczęściej poszukiwanych dodatków jest białko. Dlatego produkty, które mają podwyższoną zawartość białka bądź suplementy diety dla osób aktywnych, będą cieszyć się w Chinach coraz większym powodzeniem. W tej kwestii preferencje chińskich konsumentów są zbliżone do naszych – Polacy także zwracają uwagę na zawartość witamin oraz minerałów.

Jednak znacząca różnica dotyczy produktów bezglutenowych. W Państwie Środka ten trend żywieniowy dopiero jest na wstępnym etapie. Co więcej, większość obywateli Chińskiej Republiki Ludowej rzadko poddaje się badaniom alergicznym. Może to dodatkowo opóźnić popularność diety „gluten free”.

Dla żywności eksportowanej z Polski problemem są daty ważności. Świeża żywność ma krótki okres przydatności do spożycia, a dostarczenie towaru na znaczną odległość jest wyzwaniem. Czas dostarczenia produktów do Chin skraca okres przydatności średnio o 1–2 miesiące w zależności od wybranego środka transportu. Natomiast w Państwie Środka produkty, które mają mniej niż dwa miesiące przydatności, nie są chętnie kupowane. Kolejnym

¹⁸ Ann Bierbower, *The Latest China Trends from 2017 Food & Hotel China*, chinaskinny.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

¹⁹ McKinsey & Company, *The Modernization of the Chinese Consumer*, mckinseychina.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

wyzwaniem w Chinach jest logistyka w temperaturze kontrolowanej, która nie nadąża za zmianami na rynku.²⁰

Lokalna konkurencja nie śpi, a chińskie firmy coraz częściej reklamują się jako producenci zdrowej żywności. Na etykietach uwypuklone są słowa „zdrowe”, jednakże często brakuje informacji, z czego taka właściwość produktu wynika. Motywem przewodnim jest ukazanie, że produkt jest „najzdrowszy” bądź „najlepszy”. To ma się jednak wkrótce zmienić, gdyż wprowadzono przepisy zabraniające używania przymiotników w stopniu najwyższym.²¹

Segment ten jest atrakcyjny dla polskich producentów rolnych (owoce, warzywa oraz mięso) oraz innej zdrowej żywności (płatki śniadaniowe, produkty mleczne, suplementy diety). Sukcesywnie rosnąca grupa osób o wysokich dochodach jest jednym z kluczowych elementów sukcesu marek premium w Chinach.²² Dotyczy to przede wszystkim importowanego mięsa oraz świeżych owoców morza. Wzrost produkcji rolnej w Chinach odbywa się kosztem jakości – producenci nie dbają o ekologiczność produkcji, jakość używanych środków i pasz, a także ignorują terminy ważności. Odczuły to nawet globalne koncerny, takie jak KFC czy McDonald's, które musiały wycofać ze sprzedaży w swoich restauracjach na kilka miesięcy produkty mięsne, po tym jak okazało się, że chiński dostawca mięsa zmieniał datę przydatności do spożycia. W 2011 roku miała miejsce afera ze „świecąca się” wieprzowiną, wykryto również niebezpieczny poziom zawartości metali w ryżu, a w 2013 roku – bakterie jadu kielbasianego. Inne przypadki dotyczyły na przykład sprzedawania szczerzego mięsa etykietowanego jako jagnięcina. Mimo prób śledzenia produktów spożywczych poprzez wykorzystanie technologii i aplikacji komputerowych (blockchain) trudno dokładnie określić cykl produkcyjny poszczególnych produktów.

Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym sprzedaży polskich produktów rolnych jest toczący się konflikt handlowy pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chinami, w wyniku którego Chiny nałożyły cła na produkty z USA o łącznej wartości 34 mld USD. Znaczna część cel dotyczy produktów rolnych. USA były największym eksporterem mięsa wołowego oraz soi do

²⁰ Fan Feifei, *E-businesses tap into fresh food sector*, chinadaily.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

²¹ Ann Bierbower, op.cit.

²² Fan Feifei, op.cit.

Chin. Cła w wysokości 25% sprawiły, że eksport tych produktów przestał być opłacalny, a chińscy dystrybutorzy poszukują nowych kanałów zaopatrzenia.

Warto również wspomnieć, że w zakresie produktów rolnych istnieją bariery administracyjne, a w znacznej większości dany typ produktu z innego kraju musi być dopuszczony do obrotu na rynku chińskim. Odbywa się to na szczeblu bilateralnym, w procesie zostaje podpisany protokół dopuszczenia, na przykład mięsa wołowego z Polski do importu w Chinach. Dopiero gdy obrót danym produktem jest dopuszczony, producent może przejść proces certyfikacji.

Produkty mleczarskie

W 2008 roku miał miejsce w Chinach największy na świecie skandal żywnościowy – na rynek trafiły produkty, głównie mleko dla niemowląt, skażone melaniną. Szacuje się, że w wyniku zatrucia ucierpiało około 300 tys. osób, 6 niemowląt zmarło, a 54 000 było hospitalizowanych. Pomimo upływu 10 lat skandal wywiera wpływ na decyzje konsumentów, którzy w trosce o zdrowie swoje i swoich dzieci wybierają chętniej produkty mleczne z zagranicy.

Dane CLAL wskazują, że Chiny są największym importerem wyrobów mleczarskich. W 2017 roku wartość towarów wwożonych do Państwa Środka wyniosła 9,1 mld USD (37-procentowy wzrost w porównaniu z 2016 rokiem). Wolumen wzrósł we wszystkich istotnych kategoriach z wyjątkiem płynnego mleka.²³

Produkcja lokalna w dalszym ciągu pozostaje mała. Na koniec 2016 roku wynosiła 15 mln sztuk. Natomiast średnia produkcja mleka wyniosła 36,6 kg. Średnia cena za litr surowca na rynku lokalnym w zeszłym roku to ok. 9 yuanów (4,80 zł).²⁴

²³ BGŻ BNP Paribas, *Wartość importu produktów mleczarskich przez Chiny wzrósł o ponad połowę*, portalspozywczy.pl (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

²⁴ Mirosław Lewandowski, *Produkty mleczarskie z Polski popularne w Chinach*, agropolska.pl (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

Najbardziej wartościową kategorią pozostaje mleko dla niemowląt. Wartość tego produktu wyniosła 4,1 mld USD, co jest kwotą wyższą o 33% niż rok wcześniej. Pod względem ilości wolumen zwiększył się o 33%.²⁵

Widoczny jest również wzrost wartości zakupów mleka w proszku pełnego (PMP) o 44% (1,6 mld USD), natomiast odtłuszczonego (OMP) – o 52% (600 mln USD). Podobne dane odnotowuje się w przypadku serwatki w proszku, gdzie wartość importu wzrosła o 47% (666 mln USD).²⁶

Import OMP wzrósł o 34%, a PMP – o 12%, natomiast serwatki w proszku – o 7%. Pięcioprocentowy wzrost importu produktów płynnych wynika głównie ze zwiększonych zakupów śmietany, natomiast w tym czasie import pitnego mleka zmalał o 4% (879 mln USD). Kolejną interesującą pozycją dla polskich przedsiębiorstw mogą być dane dotyczące masła i serów. Import masła wzrósł o 65% (500 mln USD), a serów – 19% (498 mln USD).²⁷

Ostatnią kategorią są jogurty i maślanka, które nie stanowią istotnej pozycji w chińskim imporcie. Warto jednak zaznaczyć, że oba produkty pod względem wartości i wolumenu zanotowały znaczący wzrost. Wartość wzrosła o 59% (67 mln USD), a wolumen – 63% (34 tys. ton).²⁸

Produkty mleczarskie są dla polskich eksporterów żywności niewątpliwie ważnym segmentem. Największe polskie spółdzielnie mleczarskie pojawiają się na targach oraz dostarczają produktów na rynek chiński, głównie jednak przez pośredników.

Jedzenie na dowóz

Jedną z największych różnic pomiędzy Chinami a Polską jest dostawa jedzenia zamawianego na platformach online. Już teraz w Chinach jest ponad 300 milionów aktywnych użytkowników portali spożywczych. Co więcej, rynek będzie dalej się rozwijał napędzany poprawą przemysłu hotelarskiego, polepszeniem infrastruktury oraz ciągłą ekspansją miast. Co

²⁵ BGŻ BNP Paribas, op.cit.

²⁶ Ibidem

²⁷ Ibidem

²⁸ Ibidem

ciekawe, spośród wszystkich użytkowników platform handlowych aż 25% z nich korzysta z urządzeń mobilnych. W tym dynamicznym i konkurencyjnym rynku największym graczem jest platforma Meituan Waimai, która posiada 32,2% udziału w sektorze.

Analitycy Goldstein Research przewidują, że wartość tego segmentu ma osiągnąć wartość 48 milionów USD w 2025 roku, rosnąc w tempie 7,2% rocznie. Głównym motorem napędowym ekspansji rynku ma być dalsza penetracja rynku związana ze wzrostem liczby urządzeń mobilnych oraz poprawą sieci internetowej. Nie bez znaczenia pozostaje ciągły rozwój aplikacji na smartfony. Kolejnym wynalazkiem, który może przyczynić się do dalszego rozwoju, są drony. W wielkich miastach jedną z największych barier transportowych są zatłoczone ulice. Drony nie dosyć, że skrócą czas dostawy, to mogą również obniżyć koszt związany z usługą.²⁹

Inne pozarynkowe aspekty dotyczą głównie czynników związanych z populacją. Do obecnych konsumentów powoli dołączają osoby urodzone po 2000 roku, które od wczesnego dzieciństwa mają styczność z nowoczesną technologią. Większość tej grupy nie jest jeszcze niezależna finansowo, ale ma wpływ na preferencje rodziców. Wraz z rozpoczęciem przez nich kariery Chinom przybędzie nowa grupa konsumentów, bardziej zbliżona w swoich upodobaniach do odbiorców z Zachodu. Co więcej, jest to grupa, która będzie intensywnie korzystać z różnego rodzaju aplikacji i urządzeń.

Oczywiście jak w każdym segmencie, gdzie następuje gwałtowny wzrost, również pojawiają się problemy związane na przykład z błędami w zarządzaniu, co skutkuje niezrealizowaniem zamówienia, które ginie w chaosie organizacyjnym. Druga istotna sprawa – niektóre platformy nie dokonują rzetelnych audytów restauracji, których dania oferują na swoim portalu. Wśród najważniejszych graczy w sektorze dostaw produktów spożywczych należy wymienić: Meituan Waimai, Ele.me, ENJOY, Home-Cook, Daojia, Grab, Food Panda, Just Eat, Grub Hub.

Segment dostaw jedzenia w Chinach jest znacznie bardziej rozwinięty niż w Polsce. Polskie firmy mogą skorzystać ze współpracy z chińskimi liderami na rynku, wprowadzając

²⁹ Goldstein Research, *China Online Food Delivery Market 2017-2025*, goldsteinresearch.com (dostęp 20 sierpnia 2018 r.)

ich usługi do Polski lub zawiązując joint-venture. Firmy chińskie coraz odważniej planują ekspansję na rynki europejskie – być może to ostatni moment, aby wziąć udział w tym procesie.

E-commerce jako kanał dystrybucji

Jednym z najbardziej popularnych tematów poruszanych przy okazji sektora spożywczego jest e-commerce (handel elektroniczny). Do głównych trendów rozwojowych zaliczane jest kupowanie świeżej żywności za pomocą Internetu. Dzięki rozwojowi logistyki, mikropłatności oraz niezliczonych aplikacji tworzone są nowe kanały dystrybucji umożliwiające docieranie do konsumentów w głównych ośrodkach miejskich. Szczególnie tam, gdzie istnieje dobra infrastruktura oraz konsumenci posiadają odpowiednio wysokie zarobki, aby móc sobie pozwolić na dodatkowe opłaty związane z dostawą.

Chiński rynek sprzedaży detalicznej świeżych produktów росł w tempie ok. 50% przez ostatnie 5 lat. W 2017 roku wartość sprzedaży na platformach handlu elektronicznego wyniosła 21,6 miliarda USD. Jest to blisko 60-procentowy wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim.³⁰

Dwie największe firmy zajmujące się handlem elektronicznym, Alibaba Group Holding Ltd oraz JD.com, rozwijają swój model biznesowy w kierunku łączenia działań offline i online, czyli możliwości kupowania poprzez Internet, a odbierania zamówienia w fizycznym sklepie.

W zeszłym roku otworzono sklep Hema Xiansheng w stolicy prowincji Zhejiang – Hangzhou. Konsumenci mogą wykorzystać platformę Alibaba w celu zakupu królewskich krabów. Natomiast JD.com posiada sieć 7Fresh, gdzie konsumenci mogą dostać owoce morza.

Dzięki integracji pionowej platformy handlowe chcą dotrzeć do szerszej grupy konsumentów. Natomiast klienci mają możliwość wyboru własnego odbioru bądź poczekania na dostawę.

W kwestii marketingowej jednym z najważniejszych narzędzi jest chiński komunikator WeChat. Aplikacja służy Chińczykom jako platforma handlu elektronicznego, do płatności mobilnych, zastępuje też inne media społecznościowe. Konsumenci w Chinach najbardziej

³⁰ Fan Feifei, op.cit.

reagują na mocne, krótkie slogany. Jest to szczególnie ważne dla nowych marek dopiero co wchodzących na rynek chiński.

Implikacje

- Wraz z rozwojem infrastruktury dla dostaw produktów spożywczych coraz więcej konsumentów będzie gotowych próbować nowych produktów. Jest to szansa dla polskich MŚP na wejście na rynki niszowe. Ważnym elementem jest odpowiednie dopasowanie smaków, np. w zależności od regionu. Na południowym wschodzie bardziej są cenione produkty słodkie, na południu zaś bardziej ostre smaki.
- Najczęściej pierwszym kontaktem dla polskich przedsiębiorstw są targi SIAL, które odbywają się w Szanghaju co roku (w maju).
- Dobrym punktem sprawdzenia rynku są targi FHC, które odbędą się w listopadzie 2018 roku.
- Wzrost dochodów w Chinach przekłada się na coraz częstsze decyzje o spożywaniu posiłków w restauracji. Oprócz sprzedaży bezpośredniej chińskim konsumentom jest szansa na zaopatrywanie sieci restauracji np. w mięso polskiego pochodzenia.
- Ze względu na stosunkowo małą powierzchnię uprawną, w porównaniu z potrzebami populacji, rząd chiński aktywnie wspiera chińskie przedsiębiorstwa w poszukiwaniu i nabywaniu ziemi uprawnej. Tak dotychczas działo się w Stanach Zjednoczonych, Tanzanii, Chile czy na Ukrainie. Nie wiadomo jednak, ile jeszcze potrwa ta tendencja. W 2013 roku prezydent Xi Jinping oznajmił, że „chińska miska ryżowa powinna być wypełniona przede wszystkim produktami rodzimego pochodzenia”.
- W przypadku eksportu zdrowej żywności ważne jest przedstawienie dodatków, które sprawiają, że nasz produkt jest zdrowy bądź w jakiś sposób zawarte składniki poprawiają codzienne funkcjonowanie człowieka.
- Budowanie własnego otoczenia ekonomicznego będzie dużym wyzwaniem dla polskich producentów. Do tego niezbędna jest fizyczna obecność w Chinach. Może to być w formie założenia spółki bądź oddelegowania pracownika z Polski. W przeciwnym wypadku możliwości ekspansji i dalszej penetracji rynku mogą być ograniczone.

- Ważnym elementem codziennej konsumpcji w Chinach są zakupy online. Warto poświęcić czas, aby dobrać odpowiednią platformę dla polskich produktów. Nie zawsze te największe są najlepszym rozwiązaniem, czasem portale niszowe mogą zapewnić większy obrót. Szczególnie mało rozpoznawalnym produktom. Strategia e-commerce jest niezbędna w przypadku próby wprowadzania produktów bądź dalszej penetracji rynku.

POLSKIE CENTRUM STUDIÓW NAD PRAWEM I GOSPODARKĄ CHIN
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa
china.law@wpia.uw.edu.pl

Piotr Grzebyk

Kierownik Centrum
+48 506 019 551, p.grzebyk@wpia.uw.edu.pl

Maximilian Piekut

Zastępca Kierownika
+48 575 777 688, m.piekut@wpia.uw.edu.pl